

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete 15 hp
Social Work

Upplevelser av diskriminering och privilegier i Stureplans nattklubbsliv

Ibou Andersson Jobe

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Majen Espvall, Majen.Espvall@miun.se

Författare: Ibou Andersson Jobe, iban0900@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2013

MITTUNIVERSITETET

Institutionen för socialt arbete

KURS: SA046G Socialt arbete GR (C), Självständigt arbete, 15hp

ÄMNE: Socialt arbete

HANDLEDARE: Majen Espvall

TITEL: Upplevelser av diskriminering och privilegier i Stureplans nattklubbsliv

Abstract:

Denna studie har med fokus på klass, etnicitet och genus synat Stureplansområdets nattklubbsliv med syfte att lyfta deras besökarens upplevelser av diskriminerande och privilegierande praktiker. Detta gjordes genom den kvalitativa metoden där semistrukturerade intervjuer hölls med sex personer i åldrarna 23-29 år. Intervjumaterialet analyserades sedan med utgångspunkt i perspektiven klass, etnicitet och genus. I studien beskriver deltagarna ett nattklubbsliv med utpräglat diskriminerande och privilegierande praktiker där överklass, ”svenskt” utseende och kvinnor som följer skönhetsidealet ingår i gruppen önskade kunder. Resten av besökarna sorteras utifrån dessa kategorier och de som inte passar in hålls metodiskt borta, och hänvisas därmed till privata fördelaktiga kontakter, eller entrévärdarnas godtyckliga beslut. Slutsatsen är att krogdiskriminering beror på maktstrukturer som underordnar vissa grupper, samtidigt som den upprätthåller andra gruppers sociala status och privilegier. Det är ett system som utan tvivel leder till en mer segregerad grupp unga vuxna.

NYCKELORD: Diskriminering, privilegier, klass, etnicitet, genus

FÖRFATTARE: Ibou Andersson Jobe

DATUM: Oktober 2013

Förord:

Till att börja med vill jag tacka Majen för det stöd och den uppmuntran hon gav redan från början. Hon var den perfekta matchningen för mig och utan henne hade denna uppsats förmodligen inte blivit klar på ännu något år. Detsamma gäller min flickvän Nora som jag även vill tacka för att nästan ha spenderat lika mycket tid som jag själv på uppsatsen. Jag vill självklart också tacka de sex intervjudeltagare som ställde upp på att dela med sig av sina erfarenheter och reflektioner om ett komplext fenomen som genererat många kränkande upplevelser. Uppsatsens ämne ligger mig mycket varmt om hjärtat och jag känner mig mycket tacksam över att till sist ha fått möjligheten att möta detta fenomen på akademisk väg.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte och frågeställningar	8
1.4 Arbetets disposition	8
1.5 Tidigare forskning	8
2. Metod	12
2.1 Deltagande observation – förstudie	12
2.2 Intervjustudien	14
2.2.1 Urval	14
2.2.2 Presentation av intervjupersoner	15
2.2.3 Intervjuerna	16
2.3 Analys	17
2.3.1 Meningskoncentrering	17
2.4 Etiska överväganden	17
3. Teoretiska perspektiv	18
3.1 Makt	18
3.2 Klass	19
3.3 Etnicitet	19
3.4 Genus	20
3.5 Stigma	20
3.6 Diskriminering	21
3.7 Privilegier	21
4. Resultat och analys	22
4.1 Val av Stureplan	22
4.2 Upplevelser av diskriminering och privilegier	23
4.2.1 Kösystemet (etnicitet, kön, klädkod, beteende)	23
4.2.2 Inne på klubben (olika avdelningar, billigare priser, inträde)	33
4.2.3 Känslor och tankar kring krogdiskriminering	39
5. Diskussion	42
6. Litteratur och referenser	48
7. Bilaga 1	51

Prolog. Under åren han socialiserade sig i Stureplanskretsen möttes han av kränkning på kränkning. Han umgicks i en grupp där hans vänner, som ”såg svenska ut”, hade hunnit bli en del av Stureplan. I början lyckades de någon gång komma in tillsammans, men oftast stoppades de av en entrévärd som pekade ut honom, ”Är han med er? Han måste betala”. De andra gick in genom vipingången medan han fick gå med ”de andra oprivilegierade”. Han förstod såklart vad det handlade om och kände sig illa till mods, men han fick ju åtminstone komma in och känslan försvann snabbt i de underbart dimmiga stunder han fick dela med sina vänner. Till en början ifrågasatte dessa vänner upprört vad vaktens problem var, men samma vänner svek snabbt när entrévärdarna började ta ifrån dem även deras privilegier, ibland till den grad att sällskapet inte ens fick komma in. Den gamla gruppen splittrades och de lojala vännerna stannade kvar, men alternativen blev allt färre då kränkningarna från entrévärdarna fortsatte och sällskapet bestraffades alltmer ofta kollektivt. Han gjorde allt han kunde för att passa in, nyinköpta finskor, kavaj och skjorta, han hade lärt sig Stureplansstilen och försökte kompensera sitt underläge genom att klä sig finare än de andra killarna. Trots ansträngningarna och trots att han stod och log sitt största leende när sällskapet kom fram till entrén fick han samma bemötande. Att gå på nattklubb på Stureplan var ett av hans största nöjen, precis som det är för många i hans ålder, ändå protesterade han aldrig mot det godtyckliga nekandet som tog ifrån honom rätten att skapa minnen med sina vänner. Till slut orkade han inte längre bära ansvaret för att hela sällskapet riskerade att nekas, självkänslan hade tagit för mycket stryk. Något hade tagits ifrån honom, förutom de vänner som fortsatte att gå ut på Stureplan utan honom. Han var medveten om att vakternas beslut togs på grund av hans mörka hudfärg men kunde inte längre slå bort tanken om att han helt enkelt inte hade samma värde som andra. Det var ju hudfärgen som också lett till att polisen plockade ut honom som misstänkt, då hade han samlat mod till att ifrågasätta varför men fick ingen förklarande ursäkt, utan ”Vad tror du själv?” till svar. I de här korta men återkommande mötena föddes en frustration som kan jämföras med hat, och det fanns ingen motvikt, han hade ingen kring sig som förklarade varför, i stället var det vänner med liknande upplevelser som bara kunde spä på frustrationen. Hatet växte men vad skulle han hata, vad var det egentligen fel på? Sverige och ”svenskarna”, Stureplans entrévärdar eller den egna hudfärgen? I slutändan blev det ett mellanting som gör att han idag ofta vill distansera sig från alltihop, flytta till en annan plats, ett samhälle där han inte ständigt kategoriseras utifrån sin hudfärg. Det socialiserande mötet med samhället framkallade en ständigt närvarande längtan efter att få känna sig hemma i hemlandet, att bara få vara den han är men ändå vara svensk.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Stureplans nattklubbsliv är något jag har personlig erfarenhet av som född och uppväxt i Stockholmskommunen Botkyrka. Stureplans nattklubbsliv har tyvärr också varit grunden till många kränkningar och frustrerade kvällar då jag, som en av flera killar med ”utländskt utseende”, vanligen utsattes för krogdiskriminering. En av de mest förnedrande faktorerna av krogdiskrimineringen var allmänhetens acceptans av den, vilket också ledde till att man inte kände att det fanns någon anledning att ens försöka göra motstånd. I och med att alla visste hur det låg till så skapades i stället en inställning där man fick skylla sig själv om man valde att gå ut i Stureplansområdet (området innefattar alla nattklubbar som anses tillhöra Stureplansområdet och här inkluderas även klubbarna Berns och Café Opera belägna utanför det som geografiskt tillhör Stureplansområdet).

Pease (2010) menar att människor har enklare för att uppmärksamma sina erfarenheter av diskriminering än sina erfarenheter av privilegier. Han skriver också att diskriminerade grupper ständigt påminns om deras sociala status genom att dem vid upprepade tillfällen utsätts för nedsättande behandling på grund av faktorer som exempelvis kön, etnicitet och klass. Dessa grupper har därför en högre medvetenhet om detta förtryck, samtidigt som de privilegierade är bekymmerslöst omedvetna om deras egna förmåner (ibid).

Jag avser att med denna uppsats undersöka sex unga vuxnas upplevelser av dels diskriminering och dels privilegier i Stureplansområdets nattklubbsliv. Uppsatsen ska även lyfta fram de strategier som de intervjuade använder sig av för att hantera nattklubbslivets olika praktiker. Pease (2010) argumenterar också för att begreppet ”privilegier” bör namnges som motsatsbegrepp till ord som ”diskriminering”, ”social exkludering” och ”förtryck”, då detta skulle ge oss nya perspektiv varifrån vi kan förstå social ojämlikhet. Även detta är något denna uppsats förhoppningsvis ska belysa.

1.2 Problemformulering

Det är idag välkänt att det i västvärlden finns en statlig strategi för att expandera innerstadens nattlivsunderhållning för att stimulera ekonomin (Schwanen, m.fl. 2012). Medan utbudet av exempelvis barer, klubbar och restauranger växer och lockar fler besökare och konsumenter till innerstaden så har baksidan, förutom överkonsumering av alkohol och alkoholrelaterad

oordning, varit att vissa sociala grupper exkluderats från nattlivsekonomin, exempelvis på grund av etnicitet eller kön (ibid). Krogdiskriminering innebär att en företagare, exempelvis en nattklubsägare, i sin verksamhet diskriminerar någon exempelvis på grund av dennes ”utländska utseende” genom att inte behandla denne på samma villkor som personer med ”svenskt utseende” (SOU 2006:56).

Att alla människor ska skyddas mot diskriminering är en grundläggande mänsklig rättighet (Göransson, m.fl., 2009), och under 2000-talet har krogdiskrimineringen börjat uppmärksammas på flera håll i Europa. I Holland framkom det hur entrévärdar använde sig av diskriminerade praktiker och då främst mot ungdomar med marockanskt och turkiskt ursprung (Schwanen, m.fl. 2012). Detta har lett till att de i Holland, genom ett samarbete mellan kommun, den lokala branschen, polisen och den lokala antidiskrimineringsbyrån, slagit fast en överenskommelse som reglerar på vilka sätt en nattklubb får neka någon tillträde (SOU 2006:56). Det ledde även till ett klarläggande över hur de kunder som nekats felaktigt kan få upprättelse, samt vilka straffrättsliga åtgärder det ska resultera i (ibid). I Storbritannien har det tillkommit licensieringslagar som innebär en intensifierad övervakning av nattklubbar samt en striktare politisk styrning för att försäkra att dessa verksamheter inte avviker alltför mycket från reglerande överensstämmelser (Hadfield, 2008).

I Sverige skapade krogdiskriminering inte några större rubriker förrän en grupp juridikstudenter i oktober år 2004 genomförde praktikprovningar (en forskningsmetod till för att ta reda på omfattningen av den faktiska diskrimineringen inom ett område, exempelvis nattklubbslivet) på krogar i Stockholm, Göteborg och Malmö (Hamzeh, 2005). Studenterna delade upp sig i ljushyade och mörkhyade grupper och med några minuters mellanrum försökte de få tillträde på de utvalda krogarna (ibid). Resultatet blev att den mörkhyade gruppen nekades på nio av tretton krogar med anledningen att dem saknade medlemskort eller liknande, medan den ljushyade gruppen släpptes in på samtliga krogar utan att tillfrågas om medlemskap (ibid). Denna undersökning ledde till att flera av krogägarna åtalades och dömdes till böter för krogdiskriminering (elektroniska källor: Michanek, 2007; Malmgren, 2008).

SOU-rapporten ”Ansvarsfull servering – fri från diskriminering” (SOU 2006:56) skrevs efter att regeringen den 22:a december 2004 tillsatt en särskild utredare med uppdrag att undersöka möjligheten att få en tillsyn som fungerar samordnat, strukturerat och effektivt med tydliga jämställdhetsperspektiv. Förslagen som framtogs på hur diskriminering ska förhindras eller

försvaras var att företagens serveringstillstånd ska vara kopplade till krav på utbildning om exempelvis olaga diskriminering men också ändringar i alkohollagen där upprepad diskriminering ska kunna leda till att nattklubbarnas serveringstillstånd återkallas (ibid), vilket är förändringar som tyder på ett ökat egenansvar hos nattklubbarna. De böter som krogarna fick efter praktikprovningarna 2004 hamnade långt ner i straffskalan, samtidigt handlar statens förslag på förändring om att nattklubbarna ska ta ett större ansvar, och när detta räknas in med frånvaron av svensk forskning på området skulle detta kunna tolkas som faktorer som visar på att Sverige idag inte prioriterar krogdiskrimineringen. I diskrimineringsombudsmannens årsredovisning för 2012 (Broberg, 2013) framgår det att det är den etniska diskrimineringen som är vanligast i Sverige idag. I SOU-rapporten (SOU 2005:56) beskrivs också att man de senaste åren sett en tendens där anmälningarna av krogdiskriminering minskar, något man tror handlar om att svårigheten att fälla nattklubbar påverkar anmälningsbenägenheten negativt, men trots detta ifrågasätts legitimiteten av praktikprovningar (Hamzeh, 2005).

Det sägs att det är i den offentliga produktionen och reproduktionen som man inringar och definierar kunskap, åsikter och ideologier, och då i första hand utifrån de diskursiva praktiker som finns hos ledande institutioner och deras politiska, mediala och vetenskapliga eliter (SOU 2005:41). Även om det är till följd av att minoriteter höjer sina röster som ojämlikheter kommer upp till ytan så är det upp till eliterna att genom sina positioner och kunskaper formulera perspektiv som ifrågasätter, kritiserar och motsätter sig dominerande diskurser och praktiker (ibid). Därigenom får minoritetsgruppen tillgång till den offentliga diskursen vilket kan leda till att oppositionella grupper bildas inom organisationer och partier (ibid). En systematiskt bestående förändring är alltså bara möjlig om en majoritet av den styrande eliten inom politik, massmedia och forskning ställer sig bakom de ”avvikande” gruppernas rättigheter (ibid).

Att minoriteter diskrimineras i samhället är inget som allmänt prioriteras i forskningsvärlden, och för de forskare som skriver om diskriminering ligger fokus ofta främst på arbetsliv och bostadsmarknad (de los Reyes, m.fl, 2002). Kanske är det så att krogdiskrimineringen inte anses vara av tillräckligt stor signifikans i jämförelse. En av förhoppningarna med denna uppsats är i sådana fall att förändra denna bild av krogdiskrimineringen som ett mindre allvarligt fenomen. Ser man till de insatser som det svenska samhället fram tills idag genomfört för att förhindra krogdiskriminering så visar det på en oförståelse av det som Hadfield (2008) och Schwanen, m.fl. (2012) beskriver som en betydelsefull arena för identitetskapandet samt utanförskapandet av unga vuxna. Fokus i denna uppsats lades till en början på de teoretiska per-

spektiven klass och etnicitet, men även genusperspektivet har i efterhand fått en viktig roll då alltför mycket kunskap annars skulle ha gått förlorad i analysen av empirin. Klass, etnicitet och genus behandlar maktrelationer som är tätt sammanflätade, både med varandra, men också med denna studies syfte och frågeställningar.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vad som utmärker diskriminerande och privilegierande praktiker i Stureplans nattklubbsmiljö utifrån perspektiven klass, etnicitet och genus. Vägledande frågeställningar är:

- Hur ser de karaktäriserande strukturerna av krogdiskriminering ut och hur upplever man dessa?
- Hur ser de karaktäriserande strukturerna av privilegier ut och hur upplever man dessa?
- Hur ser strategierna ut för att möta dessa praktiker (och hur förhåller man sig till dessa)?

1.4 Arbetets disposition

Uppsatsen är strukturerad på följande sätt; den inleds med en prolog, därefter kommer inledningen som börjar med bakgrunden till att studien gjordes, problemformuleringen lyfter sen fram diskursen kring krogdiskrimineringen idag. Sedan kommer uppsatsens syfte och frågeställningar, arbetets disposition som beskriver uppsatsens uppbyggnad, innan inledningen till sist avslutas med tidigare forskning på området. Därefter kommer metoden där val av undersökningsmetod och den deltagande observationen redovisas, men även urval av intervjupersoner, intervjustudien och analysmetoden redogörs. Därefter kommer uppsatsens teoretiska del där underrubrikerna är makt, klass, etnicitet, genus, stigma, diskriminering och privilegier. Efter teoridelen är det dags för resultat och analys där intervjumaterialet analyserats med utgångspunkt i de redan nämnda teoretiska perspektiven och begreppen. Denna del är uppdelad i underrubrikerna *Val av Stureplan* och *Upplevelser av diskriminering och privilegier*. Studien avslutas med diskussionen som med sammanfattande slutsatser knyter ihop uppsatsen.

1.5 Tidigare forskning

Tidigare forskning pekar ut breda mönster av gentrifiering och homogenisering i nattidsekonomin i både Storbritannien och andra västerorienterade länder (Hadfield, 2008). Av SOU-

rapporten (SOU 2006:56) framgår det samtidigt att nattklubbar och liknande verksamheter dominerar bland anmälningar av olaga diskriminering i Sverige, och det framkommer även att anmälningarna nästan uteslutande avsåg brott begångna mot män. Detta konfirmeras i Hadfields (2008) artikel där man också kan läsa om hur nattklubbar väljer ut, kontrollerar och segregerar sina kunder, forskning som närmast saknas i Sverige. Forskare menar att ointresset för den privata sektorns styrning fortsätter trots att deras juridiska bestämmanderätt tar över allt större offentliga områden (Hadfield, 2008). Det handlar inte bara om att den offentliga styrningen väljer att göra privat styrning gällande över offentliga områden, det handlar även om att den privata sektorn formar om den offentliga styrningen till att anpassa privata aktiviteter (ibid).

En starkt bidragande faktor till nattklubbarnas kontrollering och exkludering av deras besökare är "elitkonsumenterna", och med det menas de mest köpstarka konsumenterna som erhåller, och har ett behov av att skylta med, sitt ekonomiska kapital i nattklubbslivet (Hadfield, 2008). Hadfield (2008) menar att denna grupp har makten att forma den privata sektorn till att exkludera mindre starka konsumentgrupper. Litteratur om mänskliga strukturer i städer beskriver hur social segregation blir en tvåvägsprocess, i dessa sammanhang då det dels är konsumenteliten som söker platser där de skyddas från oönskade möten med de oönskade faktorerna, och dels genom att nattklubbar vill attrahera medlemmarna i konsumenteliten i hopp om att dessa ska spendera som individer, men också genom att attrahera sina likar (ibid).

I en kontext där vissa arenor ockuperas av en stor mängd från en särskild social grupp uppstår också strategier för att göra sin omgivning ännu mer "säker" och förutsägbar (Hadfield, 2008). Detta leder till att dessa arenor förvandlas till ett slags socialt territorium med tillhörande sammanhållning kopplad till en uppsättning normer, värderingar och privilegier (ibid). Samtidigt får även de som inte tillhör elitkonsumenterna, men som till utseendet ser ut att kunna passa in, fördelar i nattklubbslivet (ibid). Nattklubbarna intresserar sig alltså även för den grupp människor som kanske inte redan är en del av den lilla gruppen konsumenteliter, men som ändå eftersträvar att leva och/eller se ut som dessa (ibid). Hadfield (2008) beskriver sociala kretsar som flytande och den centrala gruppen av prioriterade konsumenter som liten och nyckfull, och det är därför som exklusiva mötesplatser sällan begränsar sitt inlägg till medlemmar och deras gäster. Han pekar dessutom på att det är många av elitkonsumenterna som uppskattar en publik när deras status uppvisas, det vill säga att deras privilegier i natt-

klubbskön bara konfirmeras om majoriteten av besökarna måste köa och att elitkonsumenterna sen får passera denna kö (Hadfield, 2008).

En annan av anledningarna till att nattklubbarna exkluderar är just detta, att det skapar en känsla av exklusivitet, något som är ett måste för att attrahera just konsumenteliten (Hadfield, 2008). Hadfield (2008) menar alltså här att nattklubbarna inte är intresserade av en publik som gör anspråk på ett motstridande eller motsägande ursprung av status. Schwanen m.fl. (2012) beskriver det som att nattklubbarna inte är intresserade av att locka besökare med utmärkande grupptillhörighet kopplad till ”underground” (icke konventionella) musikvärldar. Genom något som Schwanen m.fl. (2012) kallar för ”rumslig diskriminering” skapar nattklubbarna en klubbkultur som diskriminerar, både i nattklubbskön och genom musiken inne på klubben, genom att vända sig till den önskade homogena konsumentgruppen och samtidigt hålla andra subkulturella grupper borta. Detta sker genom legitimerandet av praktiker hos lokala auktoriteter, olika diskriminerande krav i entrén av nattklubbar och entrévärdar, höga priser i entrén samt i baren, hur nattklubbarna marknadsför sig där tekniker som online registrering och medlemskrav används, bestämmandet av vilken musik som tillhör ”mainstream nightlife”, kriminaliseringen av ”svart musik” baserat på rasistiska stereotyper, samt att nattklubbar vägrar ha vissa kvällar där underground musik spelas (Schwanen m.fl. 2012).

Det rationellt ekonomiska tänkandet där ekonomi går före jämlikhet har uppstått i en kontext där efterfrågan på en produkt överstiger utbudet (Hadfield, 2008). I nattklubbsvärlden har det också blivit klichéartat att utjämna för de som exkluderas från privatägda näringsidkares verksamheter (ibid). Genom att använda det neutrala begreppet ”bristfällig konsument” formas idén om en elitkonsumentnorm alla andra konsumenter ska jämföras med, vilket innebär att den som inte lever upp till denna norm har brister (ibid). Det har alltså inte att göra med en oförmåga eller ovillighet att konsumera, det handlar helt enkelt om att inte kunna konsumera lika mycket som elitkonsumenterna, och därför är man också ”mindre åtråvärd” som konsument (ibid). Därmed blir privatstyrningen inom nattklubbsmiljön ett arbete baserat på att exkludera många snarare än få (Hadfield, 2008; Schwanen, 2012), och med praktiker i kösystemen som försvaras genom användningen av termer som ”säkerhet” kan entrévärdarna utföra sina arbetsuppgifter utan att ifrågasättas (Hadfield, 2008).

Hadfield (2008) menar även att nattklubbarnas praktik blir karaktäristisk och konstituerande av bredare maktrelationer inom konsumentensamhället. Detta då det blir tydligt hur privat styr-

ning ofta arbetar genom att försvara privilegierade grupper sociala och ekonomiska intressen, samt hur detta får politiska signifikanser i formandet av sociala uppdelningar (ibid). Det här är idag allmänt förekommande bland nattklubbar som vill utmärka sig som exklusiva, samtidigt menar Hadfield (2008) att det inte heller bör förstås som bildandet av en nisch, utan det handlar i stället om en dominerande modell av nattklubbslivet.

Exklusiva nattklubbar arbetar hårt för att segregera, rangordna och på andra sätt arrangera konsumenter och tänkbara konsumenter i tid och rum, och de inledande stegen av denna process påbörjas redan innan besökarna nått entrén (Hadfield, 2008). Marknadsföringen av en exklusiv nattklubb stärker som sagt konstruktionen av att det är statushöjande att vara en av de som får tillträde (ibid). Genom att icke-medlemmar har en möjlighet att skriva upp sig på gästlistan genom mail eller samtal så kan nattklubbarna inleda valet av kunder redan där genom begränsa accepterandet till de som verkar passande (ibid). Målet med en preliminär filtrering är flera där nattklubbar för det första vill marknadsföra sig som destinationer i stället för ett stopp på vägen, och oklarheter om medlemskap och gästlistkrav ger då entrévärdarna ett enkelt sätt att avvisa de oönskade besökare som inte redan innan avskräckts att försöka ta sig in (Hadfield, 2008). För det andra så kan nattklubbarna kontrollera gruppen av tänkbara konsumenter för kvällen, och i samma veva få en uppfattning om hur många icke-medlemmar som vill få tillträde till klubben (ibid).

Även om de legitimerade förväntningarna av att få tillträde till klubben är begränsad till dem som är uppskrivna på gästlistan så avvisas inte alla icke-medlemmar, det beror helt på vem det är (ibid). De som står på gästlistan påminns samtidigt om att det är nattklubben som bestämmer vem som får komma in då ett namn på listan inte automatiskt innebär att du kan kräva tillträde (ibid). Som exempel tar Hadfield (2008) upp att det är generell praktik att neka större manliga grupper tillträde, och vad gäller ”en-mot-en” möten mellan entrévärd och oönskade besökare finns det många policyyttranden för att rättfärdiga att någon nekas inträde.

Bortsett från avancerade förbokningssystem så finns det även välutvecklade processer för att hantera de personer som möts i entrén (ibid). Dessa nattklubbar arbetar hårt för att klassificera, prioritera och arrangera även de kunder som de faktiskt väljer, något som upprätthåller konstruktionen av en social ordning som kontrolleras på olika sätt, oregelbundet skräddarsydd och delaktig i upprätthållandet och utvecklandet av den sociala hierarkin (ibid). Det här menar Hadfield (2008) att entrévärdarna är väl införstådda med och att det också speglas i dem me-

toder som används för att klassificera och välja ut personer, där beslut inte bara tas på grund av uppskattningen av hot, utan även i förhållande till att personen i fråga har rätt status och en sannolikt önskad spenderingskapacitet.

Trots detta fortsätter dessa områden, som till synes är allmänt tillgängliga, vara viktiga arenor för nöje, tillhörighet och identifikation, och då speciellt för unga vuxna (Hadfield, 2008). Schwanen m.fl. (2012) beskriver också hur nattklubsbesökare i samband med att de kontinuerligt särskiljer sig från och exkluderar sina jämlingar, samtidigt återskapar ett nytt subkulturellt kapital genom nattlivets praktiker, något som visar på hur segregationen blir en viktig del av de unga vuxnas identitetsskapande.

2. Metod

Denna uppsats har utgått ifrån en kvalitativ undersökningsmetod med anledning av att syftet med uppsatsen var att förstå respondenternas egna upplevelser av diskriminering och privilegier i nattklubblivet och hanteringen av dessa diskriminerande praktiker. Kvale & Brinkmann (2009) beskriver den kvalitativa forskningsintervjun som framhävande av respondenternas perspektiv utifrån deras vardagsvärld. En kvalitativ intervju kan därför beskrivas som en dialog mellan intervjuforskaren och den intervjuade, där dialogen har en tydlig struktur och ett syfte (ibid). Eftersom denna studie har som syfte att redogöra för deltagarnas subjektiva erfarenheter och perceptioner utifrån perspektiven klass och etnicitet har denna studie utgått ifrån en semistrukturerad intervju.

2.1 Deltagande observation – förstudie

För att öka möjligheten till datainsamling och kunskap genomfördes även deltagande observationer i Stureplansområdet där främst kösystemen till nattklubbarna studerades. Anledningen till valet av Stureplansområdet berodde till viss del på att detta var ett lagom stort samt nattklubbstätt område för en ensam person att utforska. Det berodde också på att Stureplansområdet är ett välkänt och populärt, och därmed även exklusivt, nattklubsområde, såväl stockholmare som andra svenskar känner till det vilket också gör att många unga vuxna söker sig dit. Valet av Stureplansområdet berodde dock främst på att det också är välkänt för den överhängande risken att utsättas för krogdiskriminering.

Syftet med denna förstudie var att fördjupa kunskaperna genom att skapa en bättre bild av vilka grupper som vistades i Stureplansområdet, vilka av dem som nekades samt kartlägga

privilegierade grupper. Syftet var också att få en uppfattning av om krogdiskrimineringen normaliserats bland besökarna. Detta genom att utföra kortare intervjuer med de personer som nekats inträde om vad de trodde att orsaken var till nekandet. Dock hade jag bara ett tillfälle att utföra denna förstudie och på grund av dålig planering utfördes den helgen före den 25:e mars, vilket är den allmänna löneutbetalningsdagen, och oturligt nog var denna kväll också ovanligt kall med minus 11 grader. Dessa var troligen faktorer som innebar att mängden besökare i Stureplansområdet under tiden för observationerna var mindre än det vanligen är en fredagsnatt mellan klockan 23 och 02.

Trots att utgångspunkten inte var optimal observerades några tydliga tendenser. En sådan var att det trots den låga intensiteten av besökare i området ändå fanns köer på upp emot 35 personer utanför flera av nattklubbarna. Det fanns inte heller någon logisk förklaring till detta såsom kö i entrékassan eller att det var fullt inne på nattklubben. Med längre mellanrum släppte entrévärdarna in dem som köade, dock med reservation för dem "vita" besökarna. Även de "vita" som enligt min tolkning inte klädde sig "modeenligt" kom i vissa fall in medan majoriteten av personer med "utländskt utseende", oavsett klädstil, antingen nekades eller stod i kön tills de självmant valde att avvika.

Det fanns dock de besökare med "utländskt utseende" som kom in, och genomgående här var att de kom in utan några som helst problem då de gick förbi både kö och nattklubbens avgränsande röda rep. Samtliga i denna grupp med "utländskt utseende" verkade vara bekanta med någon av entrévärdarna, en tolkning som drogs utifrån att de kunde namnet på vakten samt hälsade vänskapligt på denna. En annan grupp som hade det lika enkelt att komma in som den senast nämnda gruppen var kvinnor som enligt min mening följde skönhets- och modeidealen, men också de "vita" män som jag uppfattade kunde tillhöra övre medelklass, detta baserade jag på sällskapets klädstil, kroppsspråk och positionering utanför nattklubben. Varken dessa kvinnor eller män verkade känna vakterna men tilläts ändå gå förbi både kö och samma avgränsning som höll resten av besökarna utanför.

Att fånga upp människor som ville intervjuas efter att de nekats inträde var svårt och det blev tydligt att det inte är en självklarhet att vilja prata igenom det med en främmande person, trots att denne beskriver anledningen till att kontakten tagits. Åtta personer var dock villiga att svara på vad de trodde var anledningen till att de nekats och det framkom då att det var vanligt att besökare skriver upp sig på nattklubbens internetbaserade gästlista, precis som dem alltid gör,

men att denna lista sedan används godtyckligt av vakterna. Ibland funkade den och ibland inte och de tillfrågade upplevde att anledningen till detta vara att nattklubben ibland helt enkelt inte ville ha in personer med ”utländskt utseende”. Ett sällskap berättade att de förlorat tidigare privilegier i form av gästlistor för dem själva plus en eller flera andra besökare, endast på grund av att de tagit med sig personer med ”utländskt utseende”. De berättade vidare att pointern (en person anställd av nattklubben för att välja ut vilka som får komma in och vilka som inte får det) ska ha klandrat dem för att ta med sig ”fel folk” till nattklubben.

Denna deltagande observation är som sagt inte av någon större omfattning och är därför inte heller generaliserbar, men det gav ändå upphov till en fördjupad förståelse om förekommande mönster i kösystemen samt några av dem upplevelser som florerar bland nekade nattklubsbesökare i Stockholms Stureplansområde.

2.2 Intervjustudien

Jag önskar som tidigare nämnts förstå intervjupersonernas upplevelser av diskriminering och privilegier i Stureplans nattklubbsliv samt hur de förhåller sig till dessa praktiker. Valet av den semistrukturerade intervjun handlade delvis om att intervjudeltagaren inte låses fast i stängda frågor, i stället kunde intervjupersonerna mera öppet reflektera över sina egna erfarenheter och upplevelser (Kvale & Birkmann, 2009). Den semistrukturerade intervjun kan uppfattas som något mellan ett vardagssamtal och ett slutet frågeformulär (ibid). För att lyckas följa med i intervjudeltagarens tankegångar i samtalet har intervjuaren utgått från en intervjuguide innehållande den semistrukturerade intervjuns frågor uppdelade i olika teman, teman som baserats på studiens frågeställningar (ibid). Dessa intervjuer spelades in och det transkriberade intervjumaterialet skapade det material som sedan analyserades genom analysmetoden meningskoncentrering, vilket i sin tur bildade resultatet.

2.2.1 Urval

Uppsatsens val av intervjupersoner genomfördes med den målinriktade urvalstekniken teoretisk samplingsmetod (Bryman, 2011). Det metodvalet grundar sig i studiens behov av att skapa överensstämmelse mellan forskningsfrågor och urval (ibid). Då studiens syfte är att undersöka vilka som upplever diskriminering och privilegier i nattklubbslivet speglas detta också i urvalet av intervjupersoner. Här valdes unga vuxna som är runt 25 år gamla med ett åldersspann på 23-29 år, och tillhörande gruppen akademiker och/eller den socioekonomiska medelklassen. Samtliga är Stockholmsbor, vilket innebär att de levt i Stockholm under större

delen av sina liv och att dem har varit aktiva i nattklubbslivet under minst 5 år. Anledningen till detta målinriktade val av en homogen intervjugrupp är att eventuella skillnader mellan intervjupersonerna på ett så tydligt sätt som möjligt ska kunna klarläggas. Exempelvis skulle skillnaden mellan den arbetslöse personen med ”utländskt utseende” och den akademiska arbetaren med ”svenskt utseende” kunna innebära en större felmarginal i resultatet än om skillnaden mellan de två endast består av den utseendemässiga.

2.2.2 Presentation av intervjupersoner

Intervjuperson 1:

Fnan är en 24 år gammal kvinna, hon är från en av Stockholms södra förorter och studerar på universitetet. Fnan besöker Stockholms nattklubbar i snitt tre gånger per månad. Fnan är mörkhyad då hennes föräldrar har sitt ursprung i ett östafrikanskt land.

Intervjuperson 2:

Markus är en 26 år gammal man, han är uppvuxen i en närliggande Stockholmsförort och är strax klar med sin utbildning på universitetet. Markus är den mest flitige besökaren av deltagarna med sina fem till sex besök i månaden. Markus har en mamma med ursprung i ett centraleuropeiskt land, men då mamman är ljus i hyn har Markus fått något som kan uppfattas som ett ”svenskt utseende”.

Intervjuperson 3:

Klara är en 26 år gammal kvinna, hon är från en av Stockholms norra förorter och går en utbildning på universitetet. Klara besöker Stockholms nattklubbar två till tre gånger per månad. Båda Klaras föräldrar är ”etniska svenskar” och hennes utseende uppfattas förmodligen av många som det ”typiskt svenska” då hon har ljusblont hår och blå ögon.

Intervjuperson 4:

Asad är en 29 år gammal man, han är från en av Stockholms söderförorter och arbetar som assisterande restaurangchef. Idag besöker Asad Stockholms nattklubbar en till två gånger per månad. Asad kom till Sverige från ett östafrikanskt land som 9-åring och är mörkhyad.

Intervjuperson 5:

Leyla är en 23 år gammal kvinna från en av Stockholms norra förorter. Hon arbetar som arbetsledare på Ericsson och har föräldrar med ursprung i mellanöstern. Leyla går ut på nattklubb i Stockholm mellan tre och fyra gånger i månaden. Leyla har därför något som kan uppfattas som ett ”utländskt utseende”.

Intervjuperson 6:

Kebba är en 24 år gammal man, han är från Stockholms södra innerstad och läser en universitetsutbildning. Kebba besöker Stockholms nattklubbar mellan en till fyra gånger per månad. Kebba har en pappa från ett västafrikanskt land och är mörkhyad.

2.2.3 Intervjuerna

En avgörande faktor för att intervjuprojektet ska bli bra är att man förberett sig väl innan man håller i den första intervjun (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjuguiden (se bilaga 1) innehöll därför studiens tematisering, vilket innebär formulerade forskningsfrågor som organiserats i de klargjorda teman som studien undersökte vilket underlättade kontrollen av att samtliga teman berördes (ibid). Då studien var intresserad av att besvara de frågor som förstudien genererat samt av intervjupersonernas erfarenheter, användes alltså studiens tematisering som utgångspunkt för hur frågorna ställdes i stället för en strukturerad frågeföljd, något som ledde till att intervjuaren mer flexibelt kunde följa intervjupersonernas tankegångar under pågående intervju (ibid). Intervjuerna inleddes med öppnare frågor kring nattklubbslivet för att ge både intervjupersonen och intervjuaren en chans att komma in i samtalet. En viktig aspekt var att frågorna som utgick från perspektiven klass och etnicitet inte var så specifika och ledande att intervjupersonerna hindrades från att öppna ytterligare sina erfarenheter och åsikter (Bryman, 2011).

2.2.4 Utförandet av intervjuerna

För att uppnå en så god samtalsmiljö som möjligt användes en utförlig informationsdelgivning (bilaga 1 intervjuguiden) innan intervjun för att skapa den önskade öppna sociala situationen. Här informerades intervjupersonerna mera utförligt om studien och deras rättigheter som deltagare. Andra viktiga förberedelser var införskaffandet av en diktafon för att spela in intervjuerna samt att komma överens med intervjupersonerna om intervjumiljö där fokus låg på att de kände sig trygga och inte behövde oroa sig för att någon utomstående skulle höra vad som berättades. Intervjuerna genomfördes på olika platser; två av dem i grupprum, en på café, samt tre hemma hos den intervjuade, varav två av dessa över telefon.

Några av de problem som hade kunnat uppstå i intervjun är sammankopplade med intervjuaren och intervjupersonen samt den annorlunda sociala situation som dessa befinner sig i (Alvesson, 2011). Det handlar enligt Alvesson (2011) då främst om hur intervjuaren hanterar intervjusituationen där intervjustilen samt de frågor som ställs formar studiens kontext, struktur och innehåll (ibid). Här krävs det därför att intervjuaren kan ställa frågor som både undersöker studiens frågeställningar samt att dessa stämmer överens med deltagarnas erfarenheter

(ibid). Alvesson (2011) beskriver här en intervjurelation där intervjuarinsatsen avgör resultatet, men tar även upp att andra forskare anser att intervjuaren aldrig kan ha full kontroll över intervjusituationen. Den andra deltagaren, det vill säga intervjupersonen, har precis som intervjuaren olika avsikter och önskemål, vissa av dem är mer medvetna än andra (ibid). I denna studie skulle man exempelvis kunna tänka sig att de intervjuade inte velat uppfattas som tillhörande ”den privilegierade” eller ”den diskriminerade” gruppen.

Då intervjufrågorna varit av öppen karaktär och studien gått ut på att undersöka de intervjuades upplevelser och synpunkter var det av stor vikt att intervjupersonerna upplevde den sociala situationen som icke dömande då risken annars skulle varit ännu större för att deltagarna svarat på frågorna för att framställa sig på ett visst sätt. Trots det kan intervjupersonerna haft ett intresse, politiska som personliga, av att framställa socialt betydelsefulla frågor på ”rätt sätt” (ibid).

2.3 *Analys*

2.3.1 Meningskoncentrering

Studiens intervjuanalys har utgått ifrån meningskoncentrering vilket är en analysmetod där forskaren sammanför intervjupersonens utlåtanden till kortare formuleringar (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjuanalysen bestod av flera olika steg där det första steget gick ut på att läsa igenom hela intervjun för att på så vis få en känsla av intervjuens helhet (ibid). Därefter inramades de naturliga ”meningsenheterna”, det vill säga de meningar som innehåller relevant information för studiens frågeställningar, innan dessa sedan formulerades och kategoriserades efter deras dominerande teman (ibid). Avslutningsvis ifrågasattes meningsenheterna utifrån studiens syfte innan hela intervjuens väsentliga teman skrevs ihop tillsammans med övriga intervjuer till ett beskrivande resultat (ibid).

Det ska också framhållas att citaten som används i uppsatsen skrivits ut i sin helhet för att sedan språkligt justerats med anledning av att göra citaten möjliga att förstå. Detta har skett utan att förändra innehållet i det som intervjudeltagarna har velat få sagt med hänsyn till deltagarna men också för att ta studiens tillförlitlighet i beaktande.

2.4 *Etiska överväganden*

Studien har utgått från de grundläggande etiska principerna inom samhällsvetenskapen, det vill säga att deltagarna informerades om att det var frivilligt att delta, att deras integritet ska

skyddas, samt att det konfidentiella och anonyma gäller för alla som är direkt involverade i studien (Bryman, 2011). Studien uppfyllde även informationskravet, det vill säga intervjuarens skyldighet att informera deltagarna om studiens syfte samt att de har rätt att hoppa av studien när de vill. Andra aspekter som togs i beaktande var att det kan vara mycket svårt att berätta om sitt privatliv och då speciellt om situationer där man upplevt diskriminering, än mer när det ska offentliggöras i forskningssyfte (Kvale & Brinkmann, 2009).

En problematik som var viktig att reflektera över inför intervjuerna var intervjuarens projektioner (Alvesson, 2011). Att vara uppmärksam på de egna känslorna och förförståelsen under intervjuerna samt i tolkningsarbetet är avgörande för studiens tillförlitlighet (ibid), inte minst i denna uppsats på grund av författarens egna erfarenheter av krogdiskriminering. Dessutom reflekterades det kring hur djupgående en intervju går att analysera där vikten låg vid att intervjupersonerna skulle ha ett fortsatt inflytande av givna uttalanden och hur de tolkats (Kvale & Brinkmann, 2009).

Det är även viktigt att diskutera undersökningens etiska integritet vad gäller den deltagande observationens kortare intervjuer. Detta främst på grund av att intervjuerna gjordes med personer som dels kan ha intagit en viss mängd alkohol, och dels på grund av att intervjuaren konfronterade intervjupersonerna i en situation de kan ha funnit mycket kränkande. Intervjuer hölls dock inte med personer som var märkbart påverkade av alkohol då detta inte ansågs etiskt försvarbart samt att det med stor sannolikhet påverkat deras möjligheter att få tillträde till nattklubben.

3. Teoretiska perspektiv

De teoretiska perspektiven klass, etnicitet och genus har valts med utgångspunkt i inläsningen av den tidigare forskningen. Deras relevans bygger på att de dels fungerat som perspektiv, men också som ett slags teoretiska verktyg nödvändiga för en analys av empirin. De teoretiska begreppen *Makt*, *Stigma*, *Diskriminering* och *Privilegier* har även de en viktig funktion för att fördjupa kunskapen om nattklubbslivets exkluderande praktiker.

3.1 Makt

Ojämlighet kan förstås utifrån en modell där förtryckare kontra förtryckta, normalitet kontra avvikande, beskrivs som relationella kategorier som tillkommit genom skapandet av överordnade grupper med makt att definiera normalitet som en privilegierad samhällsposition

(de los Reyes & Mulinari, 2007). Studerandet av maktrelationer skapar förståelse av makt som hopsatta och sammanhangsbaserade sociala praktiker, praktiker baserade på förekomsten av uteslutande normer, stigmatisering samt en normalisering av underordnade grupper (SOU 2005:41). En alltför enkelspårig förståelse av exempelvis klass leder till splittrad kunskap som inte klarar av att ta hänsyn till hur olika former av makt konstruerar varandra (de los Reyes & Mulinari, 2007). Genom att studera nattklubbslivets exkluderande praktiker ur perspektiv som klass, etnicitet och genus möjliggörs en djupare förståelse av fenomenet.

3.2 Klass

Klass används för att beskriva de hierarkier som delar upp samhällets ekonomiska tillgångar, utbildningar, yrken och/eller politiska och ekonomiska intressen som tillhörande vissa grupper (Pease, 2010). Beroende på vilken grupp en människa tillhör har man sedan olika möjligheter och rättigheter att få tillgång till dessa olika samhällsarenor (ibid). Pease (2010) beskriver vidare hur det bildats en idé om en homogen medelklass där alla ingår, utom en liten grupp rika i toppen och fattiga i botten. Denna positionering ignorerar skillnaderna mellan samhällskiktets övre och undre medelklass och skapar därmed en bild av att alla har samma möjlighet att röra sig uppåt i klasshierarkin (ibid). Att många idag, oavsett klass, har resurserna att konsumera eftertraktade varor leder till att människor upplever sig som andelsägare i det system som samtidigt exploaterar dem, och de försvarar därför det system som skyddar deras investeringar (ibid).

3.3 Etnicitet

I det svenska samhället används begreppen ”etnicitet”, ”svensk” och ”invandrare” oftaoreflekterat och uppdelat vilket reproducerar tanken om ett ”vi och dem” (SOU 2005:69). Denna uppdelning är grundläggande för konstruktionen av den underordnade ”andre” där målet är att bevara maktrelationer baserade på vem som tillhör det normaliserade ”svenska” och vem som tillhör den avvikande gruppen ”invandrare” (ibid). Problematiken kring begreppet ”invandrare” och ”svensk” grundar sig i bristen på exakthet om vem som är vem (ibid). En ”vit” västeuropé som invandrar till Sverige definieras sällan som invandrare, medan människor födda i Sverige ofta uppfattas som ”invandrare”, och det endast baserat på att de har ett ”utländskt utseende” (ibid). Detta visar på betydelsen av ”vithet” och den underliggande rasifieringsprocessen med ”normerande vithet” som utgångspunkt (ibid). Detta påverkar och formar livsvillkoren för människor i Sverige genom att det legitimerar att

strukturella fördelar tillskrivs de personer som kategoriseras som ”vita”, fördelar som tolkningsföretråde och högre status (SOU 2005:41).

Att diskrimineras, segregeras och stigmatiseras blir en del av de sociala uppväxt- och livsvillkoren för många med ”utländskt utseende”, och något som innebär social exkludering (SOU 2006:73). I Sverige har det dessutom skapats en demoniserad bild av personer med ”utländskt utseende” som hotfulla och farliga (SOU 2006:73). I stället för att lyfta problem som uppstådda i en kontext av utanförskap och socioekonomisk utsatthet beskrivs de i massmedia ofta som tillskrivna personer med ”utländskt utseende”, och då främst männen som kategoriserats tillhöra gruppen ”invandrare” (SOU 2006:73).

3.4 Genus

Vad gäller kön så är det gruppen män som genom patriarkala maktstrukturer getts tolkningsföretråde, och medvetet som omedvetet förtrycks kvinnor genom att män erhåller och upprätthåller oförtjänta privilegier (Pease, 2010). Kategoriseringen av hur ”män” och ”kvinnor” ska bete sig menar Magnusson & Marecek (2010) är en socialiserande process som bestäms av kollektivet genom kontextbaserade sociala praktiker. Det blir därför svårt för en person att förbli opåverkad av dessa könade förväntningar som kommer med tillhörande sociala belöningar och bestraffningar (ibid). Många har även accepterat vissa innebörder av kön och håller dessa levande och legitima till vardags genom att anpassa sig till de ”feminina” eller ”maskulina” normerna i en situation (ibid). Det är just sådana normer som är grundläggande för stigma.

3.5 Stigma

Stigma används oftast som ett begrepp för nedvärderande karaktärsdrag, men för vissa personer kan stigmat innebära en positiv bekräftelse på grupptillhörighet (Goffman, 2011). Detta visar på hur en egenskap inte innebär ett stigma i sig, utan hur det uppstår i en särskild relation mellan en egenskap och en stereotypi, men med det sagt så menar Goffman (2011) att det också finns vissa egenskaper som mera generellt ses som nedvärderande i samhället.

Personer med nedvärderade egenskaper benämns av Goffman (2011) som ”misskrediterade individer” och uppfattas av de ”normala”, det vill säga de med tolkningsföretråde, som avvikande från förväntningarna på ett icke önskvärt sätt. Stigmat innebär dock ett dubbelt perspektiv då det dels kan beskriva den uppenbart misskrediterade individen som kategoriseras utifrån tydligt exponerade egenskaper såsom exempelvis hudfärg, men också en

misskrediterad individ som i stället utgår från att omgivningen inte känner till dennes avvikande egenskaper.

Trots att den misskrediterade personen innehar andra egenskaper som motiverar interaktion så bär de normala på negativa attityder som leder till praktiker som är direkt diskriminerande, och därmed begränsande, av den stigmatiserades livsmöjligheter (ibid). De använder sig också av särskiljande stigmatemer såsom ”invandrare” i sitt vardagsspråk som källa för bildliga liknelser, utan reflektion över vad ordet faktiskt betyder (ibid).

3.6 Diskriminering

Diskriminering är en strukturell ordning där vissa individer eller grupper ges företräde framför andra (de los Reyes, m.fl, 2002). Med strukturell menar man att det finns ett grundläggande system som formar relationerna mellan människor i samhället så att makt och resurser hamnar hos vissa individer eller grupper (ibid). Därmed kan man inte se diskriminering som isolerade åsikter eller reaktioner, även då konsekvensen av den blir att samhällets institutioner och organisationer genomsyras av uppfattningar och värderingar som gör diskriminerande handlingar möjliga (ibid). Detta visar på att diskriminering bör förstås som reproducerande ideologier där människor rangordnas utifrån utseendemässiga egenskaper, baserade på privilegierade gruppers kategoriseringar (de los Reyes & Mulinari, 2007).

3.7 Privilegier

En av privilegiets främsta funktioner är att strukturera omgivningen så att de mekanismer som ger vissa människor privilegier osynliggörs, och det på grund av att privilegierna därmed inte ifrågasätts av de som drar nytta av dem (Pease, 2010). Att människor inte är medvetna om sina privilegier är alltså en viktig aspekt av privilegiet i sig, och det är troligtvis därför de inte är kapabla att erkänna stigmatiserade gruppers erfarenheter (ibid). Detta leder till att många privilegierade omedvetet förtrycker människor bara genom att praktisera sitt vardagliga liv, till skillnad från de grupper som ständigt påminns om att de har en underordnad plats i samhället (ibid).

För att förstå privilegiet anser Pease (2010) att det också är nödvändigt att gå in på hur privilegierade gruppers medlemmar rättfärdigar sin position. Han menar att deras perception och sociala konstruktioner förstärker antagandet om gruppens överordning genom

användandet av ett språk som skapar en naturligt rättfärdigande diskurs (ibid). Denna diskurs ser den status som en person uppnått som beroende på dennes ansträngningar snarare än fördelaktiga strukturer, och bortser helt från hur strukturer som klass, etnicitet och genus gör en avgörande skillnad på vilka möjligheter som fanns där redan från början (ibid). Pease (2010) trycker också på att grupper som får oförtjänade privilegier i livet alltid innebär en reproduktion av förtryckande strukturer.

4. Resultatanalys

Sammanfattningen av intervjumaterialet inleds med att beskriva hur de intervjuade upplever Stockholms nattklubbsliv och hur det kommer sig att de väljer att gå ut i Stureplansområdet, och detta är samlat under rubriken *Val av Stureplan*. Sedan går resultatet in på intervjudeltagarnas *Upplevelser av diskriminering och privilegier*, ett innehåll som delats in i underrubriker utifrån de två centrala arenor nattklubbar utmärks av, nämligen *Kösystemen* och *Inne på klubben*. Under den tredje rubriken har *Känslor och tankar kring krogdiskrimineringen* samlats, där berättar intervjudeltagarna om sina reflektioner kring detta fenomen.

Det ska klargöras att även om det under intervjuerna var tydligt att upplevelserna främst hänvisades till det koncentrerade utbudet av nattklubbar i Stureplansområdet, så förekommer det som beskrivs av deltagarna även på nattklubbar i andra Stockholmsområden. Det som berättas i dessa intervjuer är dock främst kopplat till Stureplansområdet och när en Stureplansklubb inte berörs tydliggörs detta.

4.1 Val av Stureplan

Till att börja med ska det sägas att samtliga deltagare hade samma önskemål när de gick på nattklubb och det var att helt enkelt ha en minnesvärd kväll med sina vänner. Deltagarna skiljde sig något åt vad gällde intensiteten i nattklubsbesökandet. De flesta besökte dock nattklubbarna 1-4 gånger per månad, medan Markus var en mer frekvent besökare som en vanlig månad gick ut 5-6 gånger. Alla beskrev ett liknande mönster för inledningen på kvällen som oftast gick ut på att förfesta (vilket här innebär ett sätt som ett sällskap umgås innan dem beger sig mot nattklubben, oftast innehållande alkoholförtäring). Av de som intervjuades så var det bara Markus som ansåg sig tillhöra Stureplansfolket (den upplevda prototypen av de personer som anpassat sig till Stureplanskulturen), ändå var det vanligt att även de andra intervjudeltagarna gick på nattklubb i Stureplansområdet.

Anledningarna till att deltagarna gick ut på just Stureplan var många och kunde handla om att en nattklubb hade något speciellt event eller uppträdande, att det var vännerna som ville dit, att de har kontakter som kan skriva upp dem på nattklubbarnas gästlistor eller se till så de får gå före i kön, eller bara att man uppskattar känslan av att klä upp sig och komma ifrån det ofta ”mera avslappnade”, och klädmässigt mindre strikta, Södermalm. Andra anledningar som togs upp var att Stureplansområdet har en bättre standard på sina nattklubbar, att det har det största utbudet av klubbar inom ett mindre område och att det främst är dessa klubbar som stänger kl 03 eller senare i Stockholms innerstad.

När det kommer till inträdeskostnader så uppges att en majoritet av Stureplansklubbarna har entréavgifter på mellan 180 - 250 kronor, vilket samtliga deltagare helst undviker genom att gå någonstans där de kan skriva upp sig på listan eller har bra kontakt med någon i nattklubbpersonalen som kan se till att dem kommer in gratis. Däremot var det delade meningar om detta var en oanständig summa eller inte. Medan Fnan och Markus håller sig till nattklubbar de inte behöver betala inträde på så accepterade Leyla inträdet med anledning av att det är samma inträden på alla Stureplansklubbar. Asad menade att nattklubbarna lagt det på en okej nivå då dem lika gärna skulle kunna ta ett ännu högre inträde på grund av den stora efterfrågan. En efterfrågan som även blir tydlig i nattklubbarnas kösystem.

4.2 Upplevelser av diskriminering och privilegier

4.2.1 Kösystemet (etnicitet, kön, klädkod, beteende)

I kösystemet tas väldigt många beslut av människor med makt, det är en makt de tilldelats av ordningsmakten samt nattklubbsägarna med syfte att, förutom att ansvara för säkerheten, se till så att endast behöriga kommer in. Syftet med denna uppsats är som sagt att lyfta fram upplevelser av eventuella diskriminerande och privilegierande praktiker i Stureplans nattklubbsliv. Skulle det förekomma uteslutande normer, stigmatisering och en naturalisering av underordnande praktiker är det ett tecken på ett maktutövande som ska förstås som kontextbaserade sociala praktiker (Magnusson & Marecek, 2010). Nästa steg blir i sådana fall att försöka identifiera varifrån dessa sociala praktiker kommer ifrån, vilka ägarna av makten är, och ifrågasätta om de har rätt till denna makt (ibid). För att ta reda på om sådana praktiker existerar i Stureplans nattklubbsliv börjar vi med deltagarnas upplevelser i nattklubbarnas kösystem, och där har det gått att urskilja två olika typer av kösystem. Det ena är den ”vanliga” kö där man står på led och väntar på sin tur. Det andra kösystemet tas upp som ett fenomen tillhörande

några av nattklubbarna i Stureplansområdet och som skapar mycket frustration hos deltagarna:

*...det är ju kö överallt, oftast är det ju så när man går ut. På de flesta ställen har man i och för sig kö, man har en vanlig kö liksom och så tar de in efter hur man står i kön. Men på Sturecompagniet till exempel är det ju bara en stor klunga och så står det tre vakter och pekar liksom. *Skratt* (Markus, 26 år)*

*Det är helt åt helvete. *skratt* Jag tycker att det är inget kösystem för det första, sen är det alldeles för dyrt och entrévärdarna är ofta sjukt otrevliga och maktgalna. Dem får en ofta på dåligt humör innan man ens kommit in, kan jag tycka. (Klara, 26 år)*

Kösystem existerar ju typ inte, det är ju rena djungeln bara. Alla...det är ett hav av människor som står och trycker på varandra och gör allt för att få dem här vakternas uppmärksamhet. Står och vinkar, skriker och trampar över varandra typ för att komma så nära vakten som möjligt typ. Det är, det är äckligt. Man mår illa typ när man ser det. (Kebba, 24 år)

Något genomgående var att de intervjuade inte upplevde det som ett kösystem utan snarare som ett tillfälle för nattklubben att genom en stor kö se attraktiv ut. Man upplevde det också som att det inte handlade om att stå och vänta ”på sin tur” i den oorganiserade kön, i stället ansåg man att det handlade om en urvalsprocess som grundade sig på om nattklubben hade ett intresse av just dig som kund. När de tillfrågade berättar om de normala köerna syns dock samma mönster som vid ”klungskön” med skillnaden att besökarna då får kontakt med entrévärdarna. Antingen får man då tillträda nattklubben, eller så nekas man tillträde, och då sällan på giltiga grunder. Sådär beskriver Klara sina upplevelser:

...när man stått i kö och så har det varit killar framför, utländska killar, så har man hört hur vakten har sagt, det har varit, ja precis samma sak, typ vipkväll, står du på listan, ja men massa dåliga ursäkter och så har dem inte kommit in, och sen när vi kommer fram, såhär blonda, unga tjejer så har det varit såhär 'Ja välkomna tjejer', liksom inga problem att komma in. (Klara, 26 år)

Kebba och Markus berättar hur dem uppfattar att entrévärdarna rangordnar besökarna:

...Svenska tjejer som ser bra ut kommer in först, sen kommer väl tjejer som ser ut att kunna vara invandrare, sen kommer väl svenska killar, och sen killar som skulle kunna vara invandrare, och det är folk som har, som man skulle kunna säga har 'rätt' klädstil liksom... (Kebba, 24 år)

Utseendemässigt, ja kläder. Det kanske är så att snygga folk kommer in före fula folk. Så är det garanterat. För så tänker vi när vi går ut, att om vi är två snygga killar amen då får ni stå först, och så där. Och så är det garanterat för tjejer också, alltså att snygga tjejer, alltså snygga blonda, att det finns en prototyp som kommer in före andra. (Markus, 26 år)

Här kommer det alltså fram uppfattningar om att killar med ”utländskt utseende” rangordnas lägst, att snygga tjejer och då främst de med ”svenskt utseende” rangordnas högst, men också att rätt klädstil är näst intill avgörande för att få tillträde till nattklubbarna. Prioriteringarna som här görs av nattklubbarna innebär en socialiseringsprocess för besökarna där tjejer för att få tillgång till nattklubbslivet måste eftersträva det ”snygga idealet”, killar med ”utländskt” utseende måste se mindre utländska ut och samtliga besökare måste ha rätt klädstil.

Man skulle kunna sammanfatta ovanstående som att ”rätt utseende” är mycket viktigt för att få tillträde till klubben, något deltagarna uppfattade var extra viktigt i ”klungköerna” då det gäller att entrévärdarna inte bara ska se en person, utan även vilja släppa in just den. Om någon ska få tillträda nattklubben ska den helst följa riktlinjerna, och definitiva fel är att bära vita sneakers, ”pösiga” byxor, eller ha en utmärkande subkulturell stil vilket beskrevs som att se ut som exempelvis en ”emo-tjej” (emo är en subkultur grundad i punken men som allmänt är mest känd för sin uttrycksfulla stil) eller en ”hiphop-snobbe”. I stället gäller något som beskrivs som en uppklädd stil enligt Stureplansprofilen där idealet för män innebär skjorta, kavaj och att se ”fräsch ut”. Riktlinjerna för kvinnor hade man svårare att beskriva närmre än att dem ska vara ”snygga” och ”fixade”, exempelvis genom att sminka sig:

...jag tycker ju så för att det är det intrycket jag fått av nattklubbsvakter, att man ska vara lite uppklädd, man ska vara lite sminkad för att faktiskt få komma in... (Leyla, 23 år)

Visst, alltså det är klart att det har att göra med att jag tycker om att klä upp mig, men självklart så vet jag att i alla fall om man ska på Sturecompagniet, så anpassar man sitt klädval efter var man ska gå. På Sturecompagniet till exempel så vet jag, då kanske jag måste sätta på mig kavaj och skjorta när jag går ut. // Och det är främst för att folk ser ut så där. (Markus, 26 år)

Här framkommer de tydligt könade förväntningarna nattklubben bemöter män och kvinnor med (Magnusson & Marecek, 2010). Det verkar som att män ska klä upp sig på ett sätt som skulle kunna tolkas som att klasserna suddas ut, och detta på ett sätt där det viktiga är man ska se ut att kunna ha ett stort ekonomiskt kapital. Kvinnor har däremot inte något mer konkret ideal än att de ska vara just ”snygga” och ”fixade”. Besökarna får sedan genomgå en slags uttagning i entrén där det beslutas om du som kvinna är snygg och om du som man ser ut att ha spenderingskapacitet, klara exempel på de sociala belöningar och bestraffningar som är starka nog för att fösa in människor i linje med förväntningarna.

Klara uppfattar det som att bedömningen av män främst handlar om just pengar och status:

Ja på killar så är det inte utseendet, tror jag. Det är väl snarare typ kontakter eller pengar tror jag att man...alltså det blir väl utseende, om de ser en person som de tycker ser ut att ha pengar, ehm, och vara nån eller vad som helst, då kommer nog killar lättare in. Men jag tror inte att man som kille måste vara snygg för att komma in på samma sätt. Där tror jag mer att det är pengar och status som, som ger fördel faktiskt. (Klara, 26 år)

Detta visar tecken på hur nattklubbslivet idag är en starkt mansdominerad värld där kvinnor främst ses som objekt, besökare som är där för att vara snygga och göra klubben attraktiv för de män som kommer dit som subjekt, där för att de ska spendera sitt ekonomiska kapital.

Alla deltagare är överens om att det pågår en kategorisering som utgår från utseendemässiga privilegier som avgörs i dörren av en entrévärd som där värderar besökaren. Man är mellan deltagarna också överens om att de mest privilegierade i Stureplans nattklubbsliv, det vill säga de mest eftertraktade kunderna, är överklassen, och då målar en majoritet av deltagarna även upp en bild av en vithetsnorm som en del av överklassen:

Om jag generaliserar så är det många gånger, ehm...jag tror nästan jag aldrig i mitt liv, och då har jag klubbat sen jag var 17 och är snart 23. Svenska överklasskillar kommer alltid in...jag har inte sett en ända bli nekad, oavsett hur alkoholpåverkade de har varit. De kommer alltid in. (Leyla, 23 år)

Leyla beskriver här hur hon uppfattat det som att inte ens uppenbart överförfriskade ”överklasskillar” nekas inträde, och just alkoholpåverkan är något alla deltagare annars beskriver som en av entrévärdarnas vanligare anledningar till att avvisa besökare. Det blir då tydligt att entrévärdarna har en uteslutande praktik som inte avvisar besökare utifrån tankar om säkerhet utan beroende på om besökarna är önskvärda kunder eller inte. Till skillnad från Leyla beskriver Fnan här nedan en bredare grupp av privilegierade i Stureplansområdet:

Man kan lätt klä sig så att man ser ut att tillhöra det där, men så vet jag att det är jätteolika, det är inte bara såkallade bratts [en benämning på de människor som utseendemässigt tillhör Stureplansfolket, egen kommentar] med bakåtslickat hår och skjorta som alla kanske tror. Men jag tror det är lite sådär ”fake it till you make it” och mycket stammisar, det är det nog. Folk som är där på samma klubbar hela tiden... (Fnan, 24 år)

Det Fnan här tar upp är en grupp som trots att de inte tillhör överklassen ändå belönas med sociala privilegier i nattklubbsskön, och det baserat på att de antingen lyckats skapa rätt bild av sig själva, eller genom att vara stammisar. Pease (2010) beskrev tidigare hur privilegiets funktion grundas på att de som erhåller dem inte är medvetna om det och att det handlade om att

de privilegierade inte skulle ifrågasätta rättigheten i de fördelar som erhålls. Det som Fnan och de andra deltagarna berättat verkar dock inte alls handla om besökare som inte förstår att de erhåller privilegier, tvärtom verkar Stureplanskulturen grunda sig på att besökarna känner till just detta. Besökarnas medvetenhet verkar inte heller leda till diskussioner där privilegierade argumenterar för en jämlik nattklubbsskulturer, i stället verkar det handla om ett rättfärdigande utifrån om man passar in, har skapat sig rätt kontakter, eller anser sig vara stammis på en klubb, som får avgöra om man har rätt till privilegierna eller inte. Precis som Pease (2010) beskriver har det bildats en social konstruktion med ett tillhörande språk som skapar en naturligt rättfärdigande diskurs av privilegier som något en person uppnått beroende på dennes ansträngningar, utan eftertanke om vilka möjligheter som fanns där redan från början.

Även om ingen av deltagarna upplevde sig tillhöra ”elitkonsumenterna” som man upplever får privilegier på samtliga av Stureplans nattklubbar ansåg sig Markus tillhöra Stureplansfolket, något han till viss del anstränger sig till för att undvika att nekas tillträde:

*...om jag var nån som stack ut från det där liksom. Då hade det varit lättare att kunna säga att jag brukar bli nekad för ”det här”. Men nu har man ju formats till den här prototypen. *skratt* Nej men det blir ju så. Man anpassar sig. För att slippa. (Markus, 26 år)*

Det blir här tydligt att Markus status är lånad då den är beroende av att han anpassar sig till uppsatta riktlinjer, men även att han inte är riktigt medveten om hur det fungerar för de besökare som ofta nekas, och vilka faktorer det är som gör att de sticker ut. Ingen deltagare förutom Markus upplever att de kan kalla sina förmåner för privilegier då de inte anser sig få några utseendemässiga fördelar jämfört med andra besökare, men Markus påpekar att han endast anser sig ha privilegier på den klubb han blivit stammis på. Däremot tar flera deltagare upp att deras kunskaper om hur det fungerar på Stureplan skulle kunna ses som fördelar då de kan minimera riskerna för att nekas i dörren, till skillnad från de människor som inte känner till Stureplansområdets oskrivna regler. Man var också överrens om att det är en fördel att känna en entrévärd eller någon annan nattklubbsspersonal som kan släppa in dem i entrén eller skriva upp dem på gästlistan. Vad gäller gästlistan upplever dock Fnan, Kebba och Asad problem i nattklubbsskön, trots att de står på denna lista:

...till och med då har jag blivit såhär, om man står på lista så blir man oftast bemött beroende på vilket sällskap man är med, alltså av vakten på ett visst sätt. ”Jaha står du på listan? Men vem har satt upp dig på listan?” Från första början. Det ska egentligen inte ifrågasättas, om mitt namn står på listan är det helt oväsentligt vem som satt upp mig på listan. Det har hänt att jag blivit

ifrågasatt men jag har ju märkt att jag blivit det beroende på vilket sällskap man kommer med. Har jag kommit med 8st tjejkompisar som ser ut att vara från stan så har det inte varit nåt problem. När jag går ut med killkompisarna så blir det konstant problem. (Fnan, 24 år)

...den här listan känns inte som att den existerar utan även om jag står på listan och kommer sent, ser man ut på ett visst sätt så spelar det ingen roll om man stod på listan...då kan listan ha slutat gälla helt plötsligt. (Kebba, 24 år)

Som sagt, när jag går ut så försäkrar jag mig om att jag kan komma in på ett ställe. Inte så att jag...inte så att jag vet liksom, men jag går inte till Stureplan utan att veta att jag står på listan. // ...det beror på att diskrimineringen är stor där. Det finns ju chans att bli diskriminerad och då minimerar jag ju risken för att bli det om jag står på listan. (Asad, 29 år)

Samtidigt som deltagarna hade en närmast identisk bild av de utseendemässiga riktlinjer som gäller för Stureplan så menade Fnan och Kebba att dessa riktlinjer är lika godtyckliga som gästlistan då dem inte gäller alla, och man ser det därför främst som ett sätt för entrévärdarna att rättfärdiga krogdiskriminering:

Har man vita skor får man inte komma in, men...jag har vart inne väldigt många gånger med vita skor, men då har jag väl. Jag vet inte riktigt. Det känns också som en sån där grej som dem har där om, om dem vill det, eller om det är fel gäng eller vad som helst. Då kan dem säga nej men den där killen har vita skor så det går inte. Det är lite som det här med listan liksom, om de vill så kan dem skylla på det. (Kebba, 24 år)

Fnan berättade vidare att vakterna ibland väljer att bara neka en del av killarna i gruppen med olika ogiltiga resonemang, vilket då resulterat i att ingen i sällskapet gått in. Kebba verkar här precis som Fnan uppfatta nekandet som sammankopplat med hur sällskapet ser ut. Diskriminering är ju enligt de los Reyes, m.fl (2002) en strukturell ordning där vissa individer eller grupper ges fördelar och högre status, medan andra grupper underordnas som bärare av oönskade egenskaper, och dessa är strukturer genomsyrar alla samhällets sfärer. Centrala markörer för diskriminering är att den baseras på utseendemässiga drag, och det är då den gynnade gruppens intressen som styr kategoriseringen av ”de andra”. I nattklubblivet uppfattar deltagarna att nattklubbar diskriminerar män som inte ser ut att ha pengar, kvinnor som inte passar in i skönhetsidealet, och män med ”utländskt” utseende. Samtidigt som besökare, precis som denna studies intervjudeltagare, inte själva byggt upp denna uteslutande struktur så blir det tydligt att man upprätthåller den genom att antingen anpassa sig, eller utnyttja den genom egna fördelar såsom kontakter och andra strategier. Att man diskrimineras trots ansträngningarna blir bara ännu ett bevis på att man är tillhör den underordnade gruppen, och att Markus

och Klara inte upplever gästlistan som ett problem blir samtidigt ett tecken på deras privilegier:

På Sturecompagniet då brukar det vara lista för då har jag en kompis som känner en bartender där som skriver upp oss. Och då går vi dit för att det är gratis inträde och inget tjafs i kön. För det blir ju så att det alltid är jättemycket folk som går ut så man vill ju inte stå i en halvtimme, eller slösa kvällen i kön. (Markus, 26 år)

...innan kan det ju också vara att det är nåt speciellt som gör att man skriver upp sig på en lista eller nåt sånt om man haft möjlighet till det. Eller så brukar vi bara göra så att man går fram och frågar om det – ofta är de schyssta och, tycker jag, alltså att dem är såhär ”a men vänta tio minuter så kommer ni in, hur många är ni?” och så brukar man oftast komma in. // Jag har lite svårt för att bara stå där och se dum ut utan att veta om man kommer in eller inte. (Klara, 26 år)

Enligt Markus är gästlistan något som garanterar att han och hans sällskap får tillträde till nattklubben och det utan att behöva stå i kö. Klara beskriver samtidigt hur hon upplever sig som en kund med rätt att ställa krav, dessutom upplever hon det som att entrévärdarna ofta ger henne tillträde när hon gör det. Alla deltagare upplever det som att kvinnor har det enklare att komma in på nattklubbarna under förutsättningen att dem ”ser bra ut”, men Klara menar att det i slutändan är upp till entrévärdarna att avgöra vilka tjejer som får komma in:

*...jag känner liksom inga speciella människor eller ser inte ut på ett speciellt sätt eller är inte känd. Eller förstår du nånting sånt. *skratt* Och sen kanske att jag är tjej i såna fall. Har jag fått för mig men det är inte säkert, det beror lite på om personen i dörren tycker att jag är en tjej som är värd att gå in före liksom, det är helt upp till dem. // ...snygg måste man ju vara. *skratt* Snygg och så måste man vara väldigt framåt och visa upp sig, och verkligen verkligen vilja komma in, jag tror det är det också som spelar in, då kan dem vara såhär schyssta. (Klara, 26 år)*

Klara upplever det som att kvinnor som vill få tillträde inte bara ska se bra ut, de ska också ”visa upp sig” och då helst även exponera hur gärna de vill komma in för entrévärden. Att kvinnor gärna ska ha ett visst beteende som går ut på att de ska behaga entrévärdarna (ett i påfallande mansdominerat yrke) för att få tillträde, blir ännu ett tecken på hur mansdominerad den sociala förhandlingen är i nattklubbslivet. Leyla tar även upp hur uppfattningen om att ”tjejer har det enklare”, innebär ett dubbelt stigma för de tjejer som nekas i nattklubbsskön:

...många ggr så tror killar att nämen tjejer har inga problem, de kommer alltid in, det är liksom tjejer, det finns inga problem. Tjejerna i sin tur säger inte att de har problem att komma in, då tror man att det är en ytlighetsgrej, för att alla går ju runt och tror att; amen du ser bra ut, du kommer in överallt. Men ingen tjej vill säga nåä men jag har blivit nekad, då tror man ju att...man kopplar

automatisk ihop det med att hon inte är snygg. Så vi tjejer låter killarna tro att amen nää vi har inga problem med att komma in, vi kommer alltid in...och så är inte fallet. (Leyla, 23 år)

Här beskrivs en situation där en kvinna socialiserats till att tro att det är henne det är fel på när hon nekas inträde på nattklubben, och hon passar då inte bara in på Stureplan, hon är dessutom underförstått inte snygg. Skönhetsidealet får här en direkt konsekvens för den kvinna som inte lever upp till dem, ett stigma som en kvinna inte alltid kan gömma bakom rätt klädstil, en kategorisering baserad på att kvinnans värde ligger i om hon är attraktiv för mannen.

Fnan och Leyla upplever det som att dem själva inte nekats tillträde på grund av sitt ”utländska” utseende, men dem beskrev närmast identiska situationer av hur de upplevt situationen för deras manliga vänner:

...när jag går ut med killkompisar, då blir jag alltid orolig, alltid. Jag är ganska säker på mig själv, men som sagt orolig för att de inte får komma in. Och då har det vart många gånger vakter som har hur löjliga ursäkter som helst, typ, nej det är klädkod, det är gästlista, fastän jag kommer in som inte står på någon gästlista så kommer de inte in och så vidare, alla möjliga för mig löjliga ursäkter och bortförklaringar. Jag tror det beror på att de inte vill ha för mycket av en viss typ av människor i klubben. Och med det menar jag, svenskar, alltså svenskar med utländska föräldrar eller andra generationens invandrarbarn eller vad man ska kalla det. De kanske klär sig på ett visst sätt, många gånger har de en mörkare hudfärg, de blir alltför många gånger nekade.” (Leyla, 23 år)

Här framkommer det en uppfattning om att det främst är män med ”utländskt” utseende som drabbas av etnisk diskriminering i nattklubbsskön. Leyla och Fnan är inte oroliga för sin egen del men känner sig alltid oroliga över att deras manliga vänner inte passar in i Stureplans ideal, något hon tror beror på att de antingen har fel klädstil eller en mörkare hudfärg. Att det upplevs som att det finns en vithetsnorm i nattklubbslivet blir här än en gång tydlig, och frågan om varför kvinnor med ”utländskt” utseende inte drabbas på samma sätt skulle kunna bero på att nattklubben är en arena konstruerad för den vita överklassmannen. Detta skulle förklara varför kvinnor med ”utländskt” utseende, och som passar in i skönhetsidealet, ses som önskade besökare av entrévärdar då även de lockar till sig elitkonsumenterna. Däremot passar inte ett större antal män med ”utländskt” utseende in i bilden av en arena med hög status, varav denna grupp underordnas till ”besökare med brister”. Fnan beskriver vidare hur hon försöker hantera situationen i nattklubbsskön:

Jag tycker det är jobbigt. Det blir en jobbig situation, det blir jobbigt att på nåt sätt förklara att ”nej men alla är inte såhär, det kanske bara är den här fittan till vakt” ...det blir jobbigt att hålla

situationen så att den inte urartar. För jag kan inte ens tänka mig hur det är att vara så utpekad, även om man känner sig minst lika utpekad bara av att vara i samma sällskap. (Fnan, 24 år)

Tydligt här är att det läggs ett kollektivt ansvar på gruppen att hantera situationen, samtidigt som kränkningen och stigmat även drabbar vännerna. Detta eller liknande upplevelser var något som helt saknades hos Klara och Markus som också var de enda av intervjudeltagarna som såg ”svenska” ut, men det beror förmodligen också på att Klara främst gick på nattklubb i sällskap som endast bestod av kvinnor, medan Markus uttryckte det som att han brukar vara personen med minst ”svenskt” utseende. Deltagarna utan dessa problem kände sig inte heller lika oroade som de andra för att bli nekade i nattklubbsskön då de menade att dem bara kunde gå vidare till någon annan av nattklubbarna på Stureplan. Processen i nattklubbsskön och möjligheten att nekas verkar i Klaras och Markus fall inte upplevas som en kränkning då det finns en tydlig frånvaro av oro. Det tillsammans med att de inte upplever problemet som större än att de kan gå vidare till en annan nattklubb i området skulle kunna tolkas som att de känner sig så pass säkra på sin tillhörighet i Stureplans uteliv att anledningen till oro uteblir och fokus läggs på de möjligheter som återstår. Asad menade också att han inte längre tyckte det var jobbigt att nekas tillträde i nattklubbsskön med anledning av att han lika gärna kunde göra något annat än att gå på nattklubb. Att han inte längre blev arg av att nekas tillträde trodde han berodde på att han med åldern lugnat ner sig, vilket till skillnad från Klara och Markus snarare tyder på en uppgiven acceptans av hans underordnade status än ett efterlängt val.

Samtliga deltagare utom Klara hade tidigare reflekterat över vikten av sällskapets sammansättning när man kommer fram till entrén. En del i denna strategi handlar om vilka man har som sällskapets frontfigurer, det vill säga vilka som tar kontakten med entrévärdarna. Markus beskriver hur de brukar välja ut de killar som ser mest uppklädda ut till att ta kontakt med entrévärdarna, om det inte finns ”snygga” tjejer med i gruppen som då annars får ta det ansvaret. Här blir det tydligt att kvinnor uppfattas kunna bli en avgörande faktor för om en grupp killar kommer in eller inte då majoriteten av deltagarna beskriver liknande strategier där man delar upp sig och skapar mindre, jämnt könsfördelade grupper, för att därmed höja chanserna att komma in. Kebba beskriver hur de som en grupp killar på ett liknande sätt delar upp sig så att de som ser mest ”svenska” ut fördelas jämnt i de mindre grupper som bildas, detta för att risken annars blir att de som ser ”svenska” ut kommer in, medan de med ”utländskt” utseende nekas. Här tar deltagarna upp strategier som bygger på uppfattningar om hur entrévärdarna tänker. För det första tar Markus upp hur de inom ett sällskap med bara män kategoriserar

utifrån klass när de väljer de mest uppklädda männen som frontfigurer. Alla deltagare tar upp hur tjejer, som då självklart kategoriseras utifrån hur ”snygga” dem är, används som attribut för att göra ett sällskap mera attraktivt i entrévärdarnas ögon. I Kebbas fall framkommer det till sist fram hur hans sällskap ibland kategoriserar sig själva utifrån etnicitet där de som ser mest ”svenska” ut fördelas ut jämnt i mindre grupper, i hopp om att deras fördelaktiga utseende ska kunna få in vännerna som ser mer ”utländska” ut.

Intervjudeltagarna berättar också om olika strategier vad gäller hur man ska bete sig i nattklubbsskön om man vill komma in. Vissa strategier verkade främst handla om intervjudeltagarnas olika personligheter än recept på vilket beteende som fungerar bäst. Flera deltagare ansåg dock att det är viktigt att killen ser ut som att denne ”lyser pengar”, med det menade man att mannen ska ha en attityd som säger att det är nattklubben som behöver honom som besökare och inte tvärtom. Förutom rätt kläder, utseende och attityd kunde det innebära att framställa sällskapet på rätt sätt, exempelvis som ett företag ute på ”kick-off” (en typ av företagsarrangemang). Klara berättade om sin syster som på ett liknande sätt betett sig som att hon har hög social status genom att ta sig förbi hela nattklubbsskön med en attityd som säger att hon hör hemma inne på nattklubben. Trots att systemen visste att hon inte stod på gästlistan sa hon att hon gjorde det till en entrévärd som efter en snabb titt konfirmerade detta. Även här blir det tydligt hur nattklubbslivet är en djungel av godtyckliga inkluderanden och exkluderanden, där det i första hand är faktorer som ekonomiskt kapital, hög status och rätt utseende som avgör om du får tillträde eller inte. Att samtliga deltagare själva nekats eller sett människor av olika kön och etnicitet som nekats, kan man tänka sig skapar en bild av att alla besökare, bortsett från elitkonsumenterna, mer eller mindre befinner sig i samma situation, med samma möjligheter. Tanken om att alla har samma möjligheter har även en förskönande effekt på verkligheten för de underordnade, samtidigt som det också minskar det dåliga samvetet för de privilegierade (Pease, 2010). Detta trots att anledningarna beror på olika diskriminerande strukturer, ett särskiljande som är viktigt för att bryta ner normaliseringen av exkluderandet. I stället för att bygga opinion där man identifierar och ifrågasätter ägandet av makten rationaliseras exkluderandet till att det är djungelns lag som gäller, vilket leder till att man bygger upp strategier för att åtminstone det egna sällskapet ska lyckas ta sig in (Magnusson & Marecek, 2010). Nattklubben blir därmed till en arena uppbyggd på att en minoritet får tillträde medan majoriteten stängs ute, och de har därmed uppnått sitt mål, det vill säga exklusivitet (Hadfield, 2008).

4.2.2 Inne på klubben (olika avdelningar, billigare priser, inträde)

Som nämnts tidigare var det olika faktorer som gjorde att intervjupersonerna gick på nattklubbar i Stureplansområdet. Vad gällde utbudet av nattklubbar med ”bra musik” så var det väldigt skilda meningar. Fnan, Leyla och Kebba uttryckte en brist på utbud av nattklubbar som spelar annan mainstream musik än den housemusik som vanligtvis spelas i Stureplansområdet, något som bekräftades av Klara och Markus som var nöjda med det musikvalet och som tyckte att det fanns ett stort utbud av nattklubbar riktade sig till dem som kunder. Asad ansåg i kontrast till de andra att utbudet av nattklubbar som spelar rnb eller hiphop på Stureplan var bra och tog upp exempel som Café Operas söndagsklubbar, men även Sturecompagniet, Berns och Spybar menade han spelar ”bra musik” ibland. Oavsett om deltagarna upplevde att det fanns eller inte fanns ett stort utbud av nattklubbar vars musik riktade sig till just dem som kunder så var det tydligt att alla intervjupersoner utom Asad upplevde att det i Stockholm inte finns ett alternativt festområde till Stureplan. Med detta menade man ett stort utbud av välorganiserade nattklubbar inom ett mindre område, med hög standard och senare öppettider. Det ska dock nämnas att Asad såg hela innerstaden som ett festområde som han då menade har ett brett utbud av nattklubbar.

Leyla, Kebba och Fnan upplever det som att nattklubbar undviker vissa musikstilar för att de uppfattas locka en viss grupp besökare och Leyla berättar hur hon upplevde att det gick till när nattklubben Berns förändrade sin besökarklientel:

Men sen så märker man att sakta men säkert börjar en viss typ av musik ta över...det blir liksom mer enformigt folk, det blir...hur ska jag säga det...andra generationens invandrare...de ratas bort alltför många gånger...de senaste 7-8 gånger jag varit där under 1,5 års period då har det blivit allt mer svenskar och musiken den är i princip noll hiphop numera, och de var ändå kända för sin hiphopmusik, det lockade många. (Leyla, 23 år)

Leyla berättar vidare om en vän med kontakter inom nattklubbsvärlden som fått höra att anledningen till att nattklubben Café Opera har en speciell klubb som spelar hiphopmusik på söndagar är att personer med ”utländskt” utseende ska lockas till att gå ut på söndagar för att hålla sig borta från klubben övriga kvällar. Nattklubbar målar samtidigt upp en bild av att de spelar ”mainstream musik” för den stora massan, då det inte är ekonomiskt att spela för en alltför smal publik, trots att house bara är en av många olika genrer där mainstream musik existerar (Schwanen, 2012). Om man här skulle tolka in Schwanens m.fl (2012) idé om musikbaserad gruppsammanhållning så skulle i sådana fall Klara och Markus tillhöra den grupp

som sett till musikutbudet utgör de önskade besökarna i Stureplansområdet, medan Fnan, Leyla, Kebba och Asad och deras likar inte ska lockas i alltför stora skaror. Att nattklubbar som Café Opera spelar hiphop på söndagar skulle kunna tolkas som att de riktar sig till en bredare kundkrets, men i och med att en stor majoritet av befolkningen går på nattklubb antingen fredag eller lördag, och utbudet i Stureplansområdet dessa dagar är så smalt, förändrar det inte bilden av vilka som är de önskvärda besökarna. Om det dessutom stämmer att de medvetet försökt skilja gruppen som går på hiphopklubbar från en ”mainstream” housepublik skulle det visa på tydligt diskriminerande strukturer. Dessutom sker detta i en kontext där det inte finns något alternativ till Stureplan för de som vill gå på nattklubb med annan musik och vill vara ute längre än till kl 01 eller 02, vilket som sagt är en av anledningarna till att deltagarna och många andra hamnar där trots att de ibland skulle föredra något annat.

Leyla berättar vidare hur grupperna på ett liknande sätt segregeras även inne på nattklubbarna:

Jag brukar till exempel på Sturecompagniet gå ner till hiphop rummet som det kallas om jag inte säger helt fel, och där är det bara, eller för det mesta utifrån min erfarenhet folk med blandade etniciteter. Såå liksom svenskarna tar inte plats där... (Leyla, 23 år)

Här beskriver alltså Leyla ett scenario där besökare med ”utländskt” utseende befinner sig i ett rum medan de med ”svenskt” utseende lyser med sin frånvaro. Deltagarna uppfattar det som att det är en blandad besökarklientel som rör sig i Stureplansområdet men att det inne på nattklubbarna är mycket segregerat. Antingen genom att grupperna var uppdelade i olika rum utifrån ”svenskt” och ”utländskt” utseende, eller genom en uppenbar frånvaro av gruppen med ”utländskt” utseende inne på nattklubben. Att den besökarklientel som står i nattklubbskön är mera jämnt fördelad mellan grupper med ”utländskt” och ”svenskt” utseende speglar alltså inte alltid hur det ser ut inne på klubbarna, ett tydligt tecken på vilken grupp som exkluderats. Att uppdelningen är så tydlig mellan grupperna inne på nattklubben, i de fall då personer med ”utländskt” utseende får komma in i större antal, skulle kunna bero på att dessa grupper har helt olika musiksmak. Mer troligt är dock att beror på att de besökare som är eller önskar bli elitkonsumenter anser att det skulle kunna skada deras sociala status att festa med ”den andra” gruppen, eller att de helt enkelt är rädda för det ”annorlunda” (Hadfield, 2008). Det är också mer troligt att gruppen med ”utländskt” utseende inte går till ”de andra” på grund av att de inte vill behöva känna sig som en underordnad minoritet (de los Reyes, m.fl, 2002).

Alla intervjudeltagare hade alternativa nattklubbar på Södermalm som de besökte när de inte gick till en Stureplansklubb, även om Markus och Klara främst besökte Södermalm under somrarna. Det som då var genomgående var frånvaron av diskriminering och segregation, samt närvaron av ett som deltagarna beskrev det, ”normalt kösystem”, där människor stod på ett led och släpptes in utifrån om de hade åldern inne eller inte. Just denna blandade besökar-klientel och det öppna bemötandet av olikheter upplevde deltagarna påverka atmosfären även inne på dessa nattklubbar, och det var även något alla intervjupersoner uppskattade på Södermalm. Detta var också något alla deltagare utom Markus saknade i Stureplansområdet.

Markus var som tidigare nämnts den enda av intervjupersonerna som upplevde sig privilegierad i Stureplans nattklubbsliv, och detta på grund av att han och hans vänner lyckats bli en typ av stammisar på en av Stureplans nattklubbar:

*Men ja, klart man jobbat sig till förmåner och då utnyttjar man dem till max sen...För andra kan tänka att om man är turist i Stockholm så vill man testa massa olika ställen. Men jag skulle kanske inte tänka så. Jag kanske går till Soap Bar för att underhålla [kontakten med nattklubben, egen kommentar] också. Visst det är kul att vara där men du måste ju ändå underhålla kontakten med dem liksom. För att visa att vi är ute mycket. Och viktiga, ja viktiga kunder eller vad man säger. Även om jag inte bränner så mycket, även om jag inte bränner mer än vad någon annan gör, men det vet ju inte dem. *skratt* (Markus, 26 år)*

Här förklaras hur Markus upplever det som att han har arbetat sig till vissa förmåner men också att dessa inte upplevs som bestående då han måste ”underhålla” sin relation till nattklubben, något Markus gör genom att gå dit även de kvällar han egentligen velat stanna hemma. Markus förklarar vidare hur relationen mellan honom och nattklubben ser ut:

Jag vet inte vad dem vill ha ut, eller vad de vill visa för bild liksom. Men, jo man passar väl in liksom. Eller man är väl den som de vill att man ska vara. Men det handlar ju inte om att man gör något för deras skull utan för att vi tycker det är kul, men det blir ju mer för att vi kan, att vi har bättre förmåner som gör att vi kan göra det liksom...jag vet inte, de kanske tänker på att om jag är där ofta så känner kanske folk igen en, och då blir man ett ansikte utåt. (Markus, 26 år)

Markus beskriver här hur han upplever relationen med nattklubben som ömsesidig då han och hans vänner vill ha kul, samtidigt som nattklubben inte bara ser dem som konsumenter utan även som en del av nattklubbens positiva bild utåt mot andra önskade besökare. De ”bättre förmåner” Markus tar upp är att sällskapet får gå före eventuella nattklubbsskøer, att de får billigare priser i baren samt att sällskapet inte behöver klä sig lika strikt enligt Stureplans riktlinjer. Det visar sig här att Markus är väl medveten om hur nattklubben uppfattar honom och

att han vill att dem ska se honom som en ”viktig kund”. Det framgår också att Markus rättfärdigar hans förmåner som något han jobbat sig fram till, samt att han och nattklubben har en outtalad överenskommelse där även dem tjänar på den höjda status Markus fått bland andra besökare. Markus verkar inte se förhållandet som ojämnt, trots att han måste ”underhålla” relationen till klubben för att behålla sina privilegier ser han det som ett ömsesidigt utnyttjande. Han beskriver också att det är bra att det ser ut som han spenderar mycket i baren, något även nattklubben verkar tycka i och med att de sänkt priserna, vilket passar väl in på de statushöjande, könade förväntningarna på Stureplan.

Till skillnad från Markus så blir Fnan i stället ifrågasatt för sin klädstil av andra besökare, enligt henne själv förmodligen på grund av att den inte passar in i de Stureplansenliga riktlinjerna. Ett tydligt exempel på att även de interagerande gästerna fungerar som sociala bestraffare av personer som inte passar in i de könade förväntningarna. Men även det manliga sällskapet ifrågasätts, och då är det vakterna som tar kontakt:

Jag vet inte vad det e, jag har till och med hört det här uttrycket från en vakt som bah ”Kan ni lugna ner er, ni ser lite skrämmande ut”, det var några killkompisar med då men de var helt tysta. Ni ser skrämmande ut - de ser ut att inte vara från innerstan, punkt. För att, alltså, det finns ingenting annat som utmärker dem på något annat sätt. Klädstilen är ju i princip som alla andras, det enda är att de är skäggiga och ser utländska ut. Det är det enda jag kan se och det där har jag sett övertydligt flera gånger förut så det är ingenting nytt. Tragiskt nog så är man nog lite för van med sånt. (Fnan, 24 år)

Fnan upplever det alltså som att hennes sällskap får tillsägelser om att dem ser skrämmande ut på grund av deras ”utländska” utseende, något hon tror handlar om att vakten, utifrån just utseendet, tolkar det som att dem inte är från innerstaden. Detta tyder på en upplevelse av att det i nattklubbslivets segregerade sfär konstruerats en verklighet där personer med ”utländskt” utseende sammankopplas med begreppen ”förortsbo” och ”skrämmande”, till skillnad från den överordnade och säkra innerstadsbon med ”svenskt” utseende. En tydligt utseendemässig kategorisering av vilka som ingår i ett ”vi” och ett ”dem”, baserad på etnicitet. Med nattklubben på sin sida har ”vi:et” också tolkningsföreträde, inte bara angående musikval utan även vad gäller vilka utseenden och beteenden som är accepterade och vilka som inte är det.

Markus och Asad tror att anledningen till att nattklubbar på Stureplan exkluderar vissa grupper kan bero på att ägarna möjligtvis tänker på säkerheten när de väljer sina besökare. Sådär beskriver Markus sin hypotes:

...diskriminering, jag vet inte om det kan vara, ägarna, de kanske vill undvika bråk också, och det kan ju vara en sån sak också att vi väljer att inte ta in...alltså blanda för mycket folk, olika sorts stilar eller. Jag vet inte om vissa slåss mer än andra, det kanske inte har med det att göra men...jag kan tänka mig att det kan uppkomma mer tjafs om vi blandar Stureplansfolk med folk som kommer från söder, eller var som helst. Alltså det blir...för att, precis som folk som hänger på Stureplan tycker att 'fan vad risigt folk som hänger på söder' så tycker folk på söder att "Vafan, jävla stekare". Det är lite så, alltså folk har fördomar överallt. (Markus, 26 år)

Här blir det tydligt att Markus ser en risk med att människor med olika stilar och från olika grupper umgås tillsammans då det kan skapa konflikter, något han tror leder till att nattklubben väljer att exkludera en av grupperna för att undvika att deras olikheter ska leda till problem. Asad beskriver en liknande hypotes såhär:

Ja jag kan ju inte generalisera men jag kan tänka logiskt. Det är egentligen allt som hörs och, ja...syns... Alltså överhuvudtaget. Det kan ju...det kan läsas lite negativt, alltså lite dåligt att, alltså, tänk dig att ha 30-40 pers på ett och samma ställe som är exakt likadana, då kanske det händer lite problem och då vill man ju undvika problemen... Bara, även där också minimera risken för att det inte ska bli nånting överhuvudtaget. De anser nog säkert oss vara farligare än svenskar, det skulle jag kunna gissa på. (Asad, 29 år)

Här menar Asad att det kan uppfattas som negativt med alltför stora grupper med "utländskt" utseende, samt att denna grupp kan innebära problem vilket gör att nattklubsägarna därför försöker minimera denna risk. Asad menar att detta är på grund av allt som "syns och hörs" vilket kan tolkas som att denna grupp antingen skapar så mycket problem att 30-40 personer faktiskt innebär en säkerhetsrisk nattklubben. Det han sedan avslutar med är att han, precis som Fnan, upplever det som att "svenskar" tror att personer med "utländskt" utseende är farliga. Detta gör att hans uttalande främst bör tolkas som ett tecken på hur män med "utländskt" utseende uppfattas som problemskapare, ett rykte som baseras på tillskrivna karaktärsdrag och som bistås av massmedia (SOU 2006:73). Markus verkar i sin tur uppfatta Stureplansfolket som en etnisk grupp med Stureplan som deras berättigade territorium, och menar att dem precis som andra grupper främst uppskattar att umgås bland "sina egna". När Markus pratar om vilka som ska diskrimineras från "deras" område säger han till och med "vi väljer att", vilket skulle kunna tolkas som att han upplever det som att han, ägarna och de andra medlemmarna av Stureplansfolket var en grupp med gemensamma intressen. Goffman (2011) beskrev hur ett stigma i sig inte innebär nedvärderande karaktärsdrag utan att det handlar om relationer. Vidare beskriver Goffman hur ett stigma till och med kan upplevas som en positiv bekräftelse på grupptillhörighet, något som går att koppla ihop med hur Markus ser på sig själv och "de

egna” som en stigmatiserad och oönskad grupp när de inte festar i Stureplansområdet. Asad tar däremot upp en annan typ av stigma där ”utländskt” utseende räcker för att mer generellt applicera nedvärderande egenskaper såsom ”farliga” och ”problemskapande”, oavsett om dessa individer ansträngt sig för att anpassa sig till Stureplansfolket eller inte. En annan skillnad mellan Markus och Asad är att den förre själv valt att tillhöra det misskrediterade Stureplansfolket, medan den senare av samhället tilldelats en misskrediterande grupptillhörighet han eventuellt inte kan bryta sig lös ifrån.

Alla utom Klara berättar att de fått höra direkt från bekanta som är yrkesverksamma entrévärdar om hur de får order från vaktchefer och nattklubbsägare att kategorisera och diskriminera besökarna:

...som sagt så känner jag ju en kille som står i dörren också och jag har pratat med han om situationer och så, om varför man inte kommer in ibland, och han har ju sagt det rakt ut, att de får en invandrarkvot som de inte får överskrida. Är det för många invandrare inne så kommer någon vaktchef och säger till vakterna att nu får ni lugna ner er liksom, eller inga fler såna... (Kebba, 24 år)

Kebba har alltså fått diskrimineringen av personer med ”utländskt” utseende bekräftat av en entrévärd, och Kebba anser att orsaken till diskrimineringen handlar om detta:

Jag tror att invandrare har fått en negativ stämpel och att ett ställe som är fullt med invandrare, eh, då är det säkert många besökare som skulle undvika att gå dit. Och så dem besökarna som undviker att gå dit det är kanske främst, eh...jag vet inte hur jag ska uttrycka mig, ”etniska svenskar” som är i den, vad ska man säga, socioekonomiska klassen så att de kan spendera mycket pengar. Eh. Så då, det klubbägaren tänker är väl att, det de vill är ju att ha dit folk som spenderar pengar liksom och släpper man in för mycket invandrare så kommer inte det gå, alltså dem, att tjäna pengar och släppa in invandrare, det går inte hand i hand liksom. (Kebba, 24 år)

Det här bekräftas även av Markus berättelse om hur en nattklubb fått dåligt ryckte på grund av att ”turkarna tagit över”, något som ledde till att även Markus och hans vänner valde att inte gå dit. När de vid ett senare tillfälle mötte en av nattklubbens personal informerade denne om att ”man rensat stället på turkar så nu var allt bra igen”. Ett tecken på att en nattklubb håller hög status är med andra ord att ”invandrarkvoten” hålls låg, annars riskerar nattklubben att Stureplansfolket håller sig borta, även om ”turkarna” i det här fallet inte verkade ha legat bakom några konflikter. Om dem som Markus och hans sällskap hänvisar till som ”turkar” faktiskt var från Turkiet eller inte är oklart, men det handlar förmodligen om något Goffman (2011) kallar för specifika stigmatermer,

vilket är ett vardagsspråk gruppen som upplever sig tillhöra ”de normala” använder som källa för bildliga jämförelser utan att reflektera om ordets faktiska mening. Något som dock är tydligt är sällskapets avsmak för personerna, en misskreditering som främst verkar baseras på att dem avviker från förväntningarna om Stureplansnattklubbens besökarklientel på ett icke önskvärt sätt (ibid). Markus och hans sällskaps bojkott av nattklubben var därför en reaktion som förmodligen var densamma bland många andra personer som tillhör Stureplansfolket. Dessa reaktioner ledde också till att nattklubben utförde åtgärder som var direkt diskriminerande av personer med ”utländskt” utseende, reaktioner som därmed, till viss grad oavsiktligt, begränsade de stigmatiserades livsmöjligheter (Goffman, 2011).

4.2.3 Känslor och tankar kring krogdiskriminering

Det fanns en bred variation mellan intervjupersonernas reflektioner om krogdiskrimineringen och dess konsekvenser. Sådär beskriver Kebba och Fnan känslorna kring att utsättas för krogdiskriminering:

...det enda jag vet är att den här känslan när man går hem sen den...det är ingen fin känsla alltså. Man blir väl trött på hela allting alltså, hela systemet typ...det är ju inte bara krogar det handlar om liksom, utan det...finns ju liknande, eh... Liknande signaler och sådär på typ arbetsmarknaden och sånt där och det får en ju att, bara...inte vilja skita i allt, men ibland vill man bara skita i allt och bara, jag vet inte, dra någonstans där man känner att man har, att alla är välkomna typ, eller har samma...typ förutsättningar... (Kebba, 24 år)

Det har ju egentligen ingenting med mig att göra, det har bara att göra med vad du har för bild i ditt huvud, den personen, den vakten eller vem den nu än är. Men ja, besviken blir man. Besviken på mänskligheten blir jag. Jag drar över vakter till hela alltet. Det är samma spel som är i såna här sammanhang och i vanliga sammanhang. Det är samma skit för mig. Så ledsen, arg, besviken. (Fnan, 24 år)

För Klara och Markus såg det annorlunda ut, även om de hade egna upplevelser av att ha nekas i nattklubbskön:

Alltså han, han kunde säga vad som helst. Antingen att vi var för fulla fast vi inte druckit, att det var gästlista eller att det var vip-kväll, eller att det var privatfest. // Jag vart skitförbannad för att jag kände att det bara var han som ville utöva någon form av makt över oss. Det var bara såhär helt skevt. Ja det var bara knäppt. Men vi gick ju bara till något annat ställe och kom in hur lätt som helst, det var ju liksom inget mer med det. Men det var ju sjukt irriterande. (Klara, 26 år)

*Ja som att man pajar för att man har slitna jeans. Bara för att jag har slitna jeans så ska hela sällskapet drabbas av det. Fast jag är samma person som om jag kommit dit med ett par svarta jeans. Det har ju egentligen ingenting att göra med hur stämningen skulle vara där inne, det skulle inte påverka någonting. Men bara, ja. Det är kanske inte så många som skulle lägga märke till att man har slitna jeans på krogen. Alltså vem ser det? Ja, nej men jag blev skitlack. Så jag kan ju tänka mig att folk tar det väldigt hårt. Jag skulle nog haft något annat svar om det drabbat mig oftare än det har. Jag har kommit undan rätt bra ändå. *skratt* (Markus, 26 år)*

Även fast dessa upplevelser handlar om ett tillfälle för Markus eller tillhör en specifik entrévärd för Klara så beskrivs väldigt starka känslor och minnen. Den stora skillnaden mellan Klara och Markus jämfört med Kebba och Fnan ligger väl egentligen i att Markus och Klara på ett enkelt sätt kunde undvika problemet, samt att de inte kopplade ihop dessa upplevelser till andra liknande erfarenheter i samhället. Kebba och Fnan drar däremot direkta paralleller till det stigma de upplever sig ha på grund av sina ”utländska” utseenden, och den ständiga påminnelsen om detta gör dem inte bara besvikna över en förstörd kväll, utan framförallt besvikna på samhället de lever i.

Vad gäller konsekvenser av krogdiskrimineringen så pratade Kebba om att människor upplever sig som sämre än andra och att man allteftersom börjar finna sig i det. Detta menar deltagaren leder till att diskrimineringen uppfattas som okej, som att samhället accepterar att vi har 1:a och 2:a klass medborgare. Detta upplever deltagaren som farligt då ett sådant synsätt skapar otroliga klyftor och segregation, något som kan leda till att människor förlorar hoppet:

...om man känner sig hopplös och inte kan få varken jobb eller kanske ha kul som andra människor, till slut så tar man ju till drastiska åtgärder typ. Det är väl kanske kriminalitet. Om jag blir kriminell så tjänar jag massa pengar så kanske jag kan, antingen vet vakterna att jag kan spendera pengar där inne, eller så kanske jag kan hota vakterna eller vad som helst. (Kebba, 24 år)

Här beskrivs hur ett stigma skulle kunna leda till att människor väljer en annan väg för att uppnå högre social status. Även om den vägen leder till ett ännu starkare stigma som kriminell, så ligger det ändå en viss skillnad i att detta blir ett självvalt stigma, som dessutom innebär vissa socialt statushöjande faktorer i stället för att personen kategoriseras som underordnad.

Alla intervjudeltagare har upplevt sig kränkta av entrévärdar och deltagarna pratar också om att det byggs upp ett agg mot hela den yrkesgruppen vilket ökar risken för onödiga konflikter med allvarliga konsekvenser, och då oftast för besökarna. I stället för att dessa yrkesmän betar

sig på ett sätt som bygger på säkerhet och inger en känsla av trygghet och service får flera av deltagarna känslan av att många vakter utnyttjar sin position för att släcka sitt maktbehov snarare än att de professionellt försöker utöva ett yrke. En mycket oroande konsekvens av detta är den parallell som Kebba, och förmodligen många andra, drar till polismyndighetens yrkesutövning. Det blir då tydligt att entrévärdarnas beteenden även spelar en stor roll i förlusten av unga vuxnas förtroende för ordningsmakten, som också är de som ansvarar för utbildningen av vakter.

Andra konsekvenser av krogdiskrimineringen är att Kebba och Asad uttryckligen undviker att gå på nattklubb i Stureplansområdet om dem inte står på gästlistan eller känner en entrévärd då de inte anser att den stora risken att nekas är värt det. Kebba beskriver också en stark ambivalens de gånger han kommer in på dessa nattklubbar på grund av att han känner det som att han genom sin handling, det vill säga att gå in på nattklubben, godtar det diskriminerande system som utan giltiga skäl stänger ute andra och ibland även honom själv. Leyla ställer sig frågande till varför krogdiskrimineringen inte uppmärksammas mer:

...det är väldigt, väldigt mycket diskriminering inom nattklubbvärlden, faktiskt alltför mycket. Jag vet inte varför det inte uppmärksammas...det bara nonchaleras bort...jag tror inte att det är en kotte som går ut och klubbar och som inte vet hur det faktiskt funkar. (Leyla, 23 år)

Samtidigt som alla deltagare verkar vara överens om att krogdiskriminering är någonting oacceptabelt så har alla också sina egna sätt att rationalisera kring och till slut anpassa sig till dessa strukturer. Att man är medveten om att det pågår, och till och med att man ibland utsätts för det, är alltså inte en anledning som i sig är stor nog för att deltagarna och andra besökare ska ta ställning mot dessa strukturer och/eller försöka bilda opinion. En anledning till frånvaron av motstånd kan vara det som flera deltagare menade, att de helt enkelt inte tror att krogdiskrimineringen kommer att försvinna. Markus beskrev vad han trodde var orsaken till det så här:

...i Stockholm vill vi bara ha bra folk, fint folk, uppklädda folk, mycket tjejer, jag vet inte, alltså. Och det kommer det alltid finnas, det kommer alltid vara sådär. Med tanke på att, alltså man formar väl sitt utbud efter efterfrågan, ehm, och efterfrågan är så jävla stor, så att de kan göra vad de vill. (Markus, 26 år)

Markus rationaliserande här beskrivs bäst av Hadfield (2008) som menar att det blivit klichéartat med ett jämlikt nattklubbliv. Markus pratar om "sitt" Stockholm som en plats för det "bra" och "fina" folket, något som kan tolkas som att han upplever Stureplansfolket som bätt-

re än andra, eller en grupp med högre status. Han verkar också uppleva det som att nattklubbarna är de som styr, inte att det handlar om några större förtryckande system, utan det är bara efterfrågan som styr och att den är så stor gör att ägarna kan välja ut dem "bästa kunderna". Markus är den deltagarna som investerat mest på Stureplans rådande belöningssystem och skulle därmed kunna tolkas som en av de stora förlorarna på att det försvann. Markus och andra människor som ansträngt sig för att bli medlemmar av Stureplansfolket kommer enligt Pease (2010) förmodligen också försvara det system som skyddar dessa investeringar, trots att deras medlemskap är uppbyggt på ett system som samtidigt exploaterar dem.

Det är delade meningar om var deltagarna anser att ansvaret ligger, även om alla också anser frågan vara väldigt komplex och svår att svara på. En majoritet tar upp allmänhetens ansvar med förslag om att man borde bojkotta Stureplansnattklubbarna, någon tar upp att man åtminstone borde upprätta krav på normala kösystem. Flera tar upp krogägarna som bärare av ansvaret då det är därifrån entrévärdarna får sina order. Ingen beskyller entrévärdarna för krogdiskrimineringen, däremot menar man att dem ofta inte hanterar deras yrkesroll på ett sätt som mildrar den redan kränkande situation människor upplever när de diskrimineras. Majoriteten av deltagarna anser dock att det handlar om ett helt samhälle som måste förändras, vilket Kebba sammanfattar såhär:

Det är väl den uppbyggda strukturen som hela tiden påbyggs och förstärks. Det är väl den som bär ansvaret. Men att peka ut just en person...jag vet inte. Det går inte. Eller alltså det är väl större än så liksom. Sen så säger man, okej det är politikerna som måste förändra allt, men politikerna representerar ju oss liksom så...okej då är det vi som ska förändras. Då är det väl kanske allmänheten som ska fatta. (Kebba, 24 år)

Deltagarnas känslor kring krogdiskriminering blandades mellan uppgivenhet och hopp om en bättre framtid, och det blev tydligt att majoriteten ville ha en förändring ingen i och för sig kunde se var möjlig. I inledningen av uppsatsen togs det upp att det i första hand är samhällets ledande eliter som behövs i kampen mot ojämlika maktstrukturer (SOU 2005:41), men frågan är hur långt det måste gå för att krogdiskriminering ska uppfattas som ett tillräckligt stort problem av andra än de som drabbas.

5. Diskussion

Denna studies syfte var att undersöka vad som utmärker diskriminerande och privilegierande praktiker i Stureplans nattklubbmiljö utifrån perspektiven klass och etnicitet. Nattklubbslivet

visade sig vara en bra arena för att identifiera karaktäriserande strukturer av diskriminering och privilegier, men även för att belysa de strategier allmänheten använder sig av för att hantera dessa exkluderande praktiker. Studien visar att krogdiskriminering är ett fenomen som främst upplevs i kösystemet och inne på nattklubben. Krogdiskrimineringen orsakas av bakomliggande maktstrukturer som underordnar vissa grupper i samhället, och då dels lägre klasser vilket på denna arena baseras på klädstil, beteenden och kontakter. Dels underordnas vissa etniciteter där exkluderandet baseras på om besökarna har ”utländskt” utseende. Till sist handlar det också om upprätthållandet av sexistiska förhållanden där kvinnor underordnas till att leva upp till ett visst skönhetsideal för att få tillträde, medan män med ekonomiskt kapital är de egentliga kunderna.

Nattklubbarna vill därtill uppfattas som exklusiva och kunderna, det vill säga de som besöker Stureplan, har genom sina anpassande strategier också uppmuntrat till detta. En del av problemet verkar vara att alla utgår från sina egna intressen där de diskriminerande praktikerna passar vissa besökare, vilket i sin tur minskar motståndet till systemet. Något som komplicerar ett eventuellt motstånd än mer är att mindre mängder av medlemmarna i de underordnade grupperna får tillträde, medan de som uppfattas som tillhörande mera privilegierade grupper inte alltid kommer in. Även om anledningen till att de privilegierade inte kommer in beror på att nattklubben är full skapas det en bild av att alla befinner sig i samma situation, vars effekt blir att de underordnades frustration minskar, men också de privilegierades dåliga samvete.

I Stureplansområdets nattklubbsliv har det också konstruerats en idé om den ideala konsumenten baserad på en liten grupp som även kallas elitkonsumenter, och som på grund av sin spenderingskapacitet ska förstås som viktigare än andra besökare. Elitkonsumenterna får genom sin höga status i nattklubbslivet den stora massan att försöka anpassa sig till ”deras” normer, ett system som bestämmer vilka som äger rätten till fördelaktiga privilegier och som baseras på just klass, etnicitet och könade förväntningar. Detta system upprätthålls även genom nattklubbarnas diskriminerande praktiker, som baseras på att nattklubben också tjänar på exkluderande normer där dessutom ett uppvisande av spenderingskapacitet ingår. Majoriteten av besökarna ingår som sagt inte i den lilla gruppen elitkonsumenter men har på grund av nattklubbarnas bestraffnings- och belöningsprocess valt att investerat i och tjänar nu på detta system, vilket också leder till att motståndet till systemet minskar.

Något som var tydligt var att de som antingen själva utsatts för etnisk diskriminering, eller upplevt när vänner blivit det, också kopplar ihop detta med upplevelser av diskriminering i andra sammanhang. Man upplever det inte som ett system som endast tillhör Stureplans nattklubbsmiljö, utan som något tillhörande det svenska samhället i stort. Även om deltagarna inte formulerade sina erfarenheter av underordnande praktiker i termer av klass så menade man att det ”utländska utseendet” i nattklubbslivet innebar ett stigma som ger denna grupp typiska klassegenskaper som ”bristfälliga konsumenter”, ”lågstatus” och ”socialt odugliga”. När deltagarna tog upp klass handlade det om elitkonsumenterna som överklass, däremot pratade ingen av deltagarna om sig själva eller resten av besökarna som varken övre eller undre medelklass, eller arbetarklass. Detta kan bero på att samtliga deltagare själva tillhör den nya ”homogena” medelklassen där fördelsaktiga skillnader inom gruppen bortses ifrån.

Även Markus är i förhållande till elitkonsumentgruppen en misskrediterad individ i Stureplans nattklubbsliv. Det blir dock tydligt att han är medveten om hur han ska hantera situationen för att ägarna av makten i nattklubbslivet inte ska känna till hans avvikande egenskaper, det vill säga att han är en bristfällig konsument. Om man ska jämföra Markus med studiens andra manliga intervjudeltagare så är den främsta skillnaden att Markus har ett ”svenskt utseende”, detta då alla befinner sig i samma socioekonomiska klass. Exempelvis Asad måste till skillnad från Markus ha tillgång till privata fördelaktiga kontakter för att han överhuvudtaget ska tycka det är värt att försöka komma in på nattklubben. På grund av sitt ”utländska utseende” upplever han sig som en uppenbart misskrediterad individ i Stureplans nattklubbsliv.

Den mest naturaliserade av maktstrukturerna verkar dock vara den som baseras på kön. Även fast alla var överrens om att kvinnor förväntas vara ”snygga” så var det bara en av sex deltagare som tog upp hur de mansdominerande strukturerna fungerar stigmatiserande på kvinnor. Däremot tog alla upp den etniska diskrimineringen som exempel på krogdiskriminering de visste förekom, oavsett om de själva uppmärksammat det eller inte. Att kvinnor ska anpassa sig till skönhetsidealet verkade vara en så självklar del av samhällskonstruktionen att det knappt ifrågasattes bland deltagarna. Viktigt att lyfta fram är att just det även skulle kunna bero på att genusperspektivet kom in i uppsatsen först senare, en möjligt signifikant faktor som diskuteras mer i nästa stycke. Något som dock framkom i intervjuerna var att den etniska diskrimineringen, trots att den främst drabbar män, leder det till att resten av sällskapet känner ett kollektivt ansvar för den utsatte. Sett till intervjuerna verkar män inte uppleva detsamma i fråga om idealiserandet av kvinnor. Det skulle kunna bero på att män inte uppfattar det som

att kvinnor har problem med att komma in på nattklubbar, vilket togs upp av deltagarna. Men trots upplevelsen av att det är ”snygga” kvinnor som är de privilegierade så problematiserades det inte mycket av deltagarna. Här skulle man också kunna tolka in en skillnad mellan män och kvinnor som nekats där de senare ofta inte upplever det som en kränkning, utan i stället skäms man tyst över det erhållna stigmat. Män däremot känner i stället ofta att de kränkts och agerar också oftare ut sitt missnöje. Både den känslomässiga skillnaden, och skillnaden i reaktionerna, skulle kunna tyda på hur kvinnor respektive män socialiserats till att både tänka och reagera olika på ojämlikheter.

Ett grundläggande problem med denna studie och som bör lyftas fram är som sagt att den inte redan från början utgick från genusperspektivet. Detta innebär att när frågorna skrevs och intervjuerna genomfördes gjordes det endast med fokus på perspektiven klass och etnicitet. Detta syns alltså främst på innehållet i resultatet då intervjudeltagarnas fokus flyttades från att problematisera även genus till att främst reflektera kring klass och etnicitet. Det ledde även till att relevanta frågor om hur kvinnor och män upplever sin egen och varandras roller inne på nattklubben uteblev. När intervjuerna var klara uppfattades det dock vara alltför mycket kunskap som skulle gått förlorad om genusperspektivet inte fått ta plats i den så uppenbart mansdominerande nattklubbsvärlden.

Frågan om studiens slutsatser är valida handlar i kvalitativ forskning om studien i sina olika delar har genomförts på ett tillförlitligt sätt. Först och främst att det som skrivs är kopplat till området, och då att delarna tidigare forskning samt de teoretiska perspektiven är relevanta. När det handlar om studier av människors upplevelser ska det även ifrågasättas om intervjuaren påverkat uppsatsen genom att ställa ledande frågor eller manipulerat svaren genom egna tolkningar. Dessa frågor behandlades tidigare under uppsatsens metoddel, och det klargjordes där att uppsatsen använder sig av metoden meningskoncentrering, vilket innebär att forskaren under behandlingen av intervjumaterialet plockar ut och klargör centrala delar som framkommit i intervjudeltagarnas svar. Detta ska inte göras på ett sätt som antyder att deltagarna skulle menat något annat än det som sagts. För att ge läsaren möjlighet till en djupare förståelse för diskrimineringens och privilegiernas bakomliggande strukturer så analyseras sedan resultatet utifrån studiens teoretiska perspektiv. Intervjuguiden bifogas (bilaga 1) för att läsaren också ska kunna gå igenom frågorna, och transkriberingarna finns också sparade, faktorer som bör stärka tillförlitligheten ytterligare.

Det som validiteten behandlar är alltså giltigheten i denna studies slutsatser, det vill säga om dem kan försvaras som varaktigt trovärdiga, välgrundade samt att de bär på en viss tyngd. Då denna studie är kvalitativ grundas validiteten på om uppsatsen studerat vad den eftersträvat att studera. Detta innebär ett ifrågasättande av om forskaren, så långt som det är möjligt genom intervjuer, återspeglar det fenomen som skapat intresset för studien. Att uppsatsen lyckats följa upp sitt syfte och besvarat på frågeställningarna bör ses som ett betyg på att studien haft en stark validitet. Även att de teoretiska perspektiven klass, etnicitet och genus använts med en intersektionell grundtanke har lett fram till välgrundade slutsatser om hur maktstrukturerna i Stureplans nattklubbsliv påverkat alla deltagare på olika sätt. När man pratar om den valida kunskapen så syftar man på den inneboende frågan om vad som är sanning (Kvale & Brinkmann, 2009). I dessa intervjuer har syftet inte varit att deltagarna ska beskriva någon objektiv ”sanning”, men styrkan i svaren som getts ligger i att det varit sanna uttryck för deltagarnas upplevelser av deras verkligheter.

Enligt den analytiska generaliseringen kan man göra en välgrundad bedömning för i vilken utsträckning denna studies resultat kan ge vägledning för vad som kan hända i en annan situation i liknande nattklubbsmiljöer (Kvale & Brinkmann, 2009). En sådan bedömning grundas på välförsedda kontextuella beskrivningar och inkluderar ett resonerande kring om det är möjligt att applicera resultaten på andra intervjudeltagare och situationer. Till skillnad från kvantitativt exakta generaliseringar byggs generaliseringsanspråket här på en påståendelogik, det är alltså ett ställningstagande för en generalisering som bygger på en teori (ibid). Förhoppningen är att de sammanfattande slutsatser som lyfts fram i början på diskussionen och som genom stärkande belegg från tidigare forskning, samt studiens resultatanalys, klarlagt argument som gör det möjligt för läsaren att bedöma hur hållbar generaliserbarheten är. I forskningsvärlden finns det samtidigt en attityd om att generell, kontextoberoende kunskap är viktigare än konkret, kontextberoende kunskap, men när det handlar om studier av mänskliga förhållanden så finns det inga endimensionella sanningar (ibid). Kvale & Brinkmann argumenterar i stället för att allt sker i lokala praktikkontexter, något som de menar gör det viktigare att framställa kunskap som är kontextberoende än att försöka få fram en universellt förutsäggande teori.

Privilegier i nattklubbslivet upplever deltagarna främst vara kopplade till att överhuvudtaget komma in. Detta skulle kunna tyda på att ingen av dem tillhör den smala gruppen av elitkonsumenter då man kan tänka sig att denna grupp även erhåller andra privilegier inne på klubben såsom vipavdelningar och liknande. Även om Markus var stammis på en av nattklubbarna så

hade han kämpat sig till dessa, och verkade utifrån vad han berättade inte heller ha tillgång till några så kallade viprum. Därmed kan det antas att uppsatsens intervjudeltagare i stället tillhör den stora majoriteten av Stureplans besökare, men frågan kvarstår om vilka elitkonsumenterna är. Är det verkligen den överklass som deltagarna uppgett som dominerar eller handlar det mer om ”vanliga” besökare med rätt kontakter? Hur annorlunda behandlas denna grupp egentligen av nattklubbarna och hur stor är deras inverkan på de diskriminerande praktikerna? Hur ser deras subkultur ut, vilka är välkomna till den innersta kretsen och vilka värderingar är det som styr? Med utgångspunkt i Pease (2010) tankegångar om att privilegier ska ses som motsatsbegrepp till diskriminering, social exkludering och förtryck anser jag att det behövs fler undersökningar av samhällets mest privilegierade grupper. I stället för att bara fokusera på de mest utsatta skulle vi då få en mer rättvis bild av de orättvisor de flesta av oss lever i, men också vilka ägarna av makten är och hur snedvriden den balansen är, en bild även denna uppsats förhoppningsvis gett viss klarhet i. Därifrån skulle vi sedan som allmänhet och utifrån kunskap kunna ta ett stort gemensamt steg ifrån dessa orättvisor och mot ett jämlikare samhälle.

För fortsatt genusforskning finns det hur mycket kunskap som helst att hämta, exempelvis studier med fokus på hur de starkt heteronormativa förväntningarna på kvinnor och män uttrycks nattklubbslivet. En liknande studie som denna med fokus på hur hbtq (homo-, bi-, transsexuell och queer) personer bemöts och upplever nattklubbslivet är ett annat perspektiv som saknas helt i denna uppsats men som skulle generera mycket kunskap.

Ett annat perspektiv som fattas helt i denna studie och som förmodligen skulle lyfta fram en annan grupps socialt exkluderade situation är erfarenheter från personer med funktionshinder och hur de bemöts i Stureplansområdets nattklubbsliv.

Jag skulle välkomna en studie som ifrågasätter den ekonomiska rationaliteten där nattklubbarna måste vara exklusiva för att vara lönsamma, som de enligt Hadfield (2008) lutar sig mot. Där ska de gärna ta det ur ett större perspektiv där Stockholms förlorade intäkter på turism ska räknas in, då Stureplan leder till dåligt rykte bland Europas unga vuxna.

Jag skulle gärna se svensk forskning som på samma genomgående sätt som Hadfield (2008) undersöker Stureplans nattklubbsliv för att få till en ordentlig kartläggning över nattklubbarnas roll i exkluderandet av besökare. Men jag skulle också vilja se en studie som Schwanens, m.fl. (2012) då det behövs forskning om konsekvenserna av att populära områden som Stu-

replan segregeras och framställs som tillhörande vissa grupper, samt hur det påverkar samhällets unga vuxna i deras identitetsskapande.

Jag skulle också vilja se en statlig utredning av nattklubbarnas diskriminerande praktiker då statens kraftfulla avståndstagande krävs för att få till en grundläggande förändring. Ett såhär robust system måste motarbetas på många olika nivåer.

Avslutningsvis skulle jag vilja lyfta mina personliga erfarenheter av krogdiskriminering då det skulle kunna uppfattas som ett möjligt problem. Det är för läsaren förmodligen välkänt hur mycket forskarens selektiva perspektiv påverkar en studie. Att jag skulle försöka försäkra någon om att jag varit fullständigt objektiv skulle innebära en omedvetenhet om min egen subjektivitet och en fara för studiens kritiska tänkande. Vad jag kan tillskriva denna uppsats är att den, förutom att den följt de vetenskapliga riktlinjer som gäller för kvalitativa studier, främst baserats på de upplevelser som intervjudeltagarna delat med sig av. Mina egna erfarenheter har främst fungerat som en drivkraft där intresset för att besvara de egna ursprungliga frågeställningarna till en början tog uppsatsen framåt. Det ska också sägas att jag på vägen varit tvungen att möta mina egna fördomar som baserats på ett ”svart eller vitt” tänkande, där jag såg den ”vite” svensken som automatiskt privilegierad, och de med ”utländskt” utseende, mig själv inräknad, som de enda utsatta i Stureplans nattklubbsliv.

6. Litteratur och referenser

Alvesson, M. (2011). *Intervjuer: genomförande, tolkning och reflexivitet*. Malmö: Liber.

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

- De los Reyes, P., Molina, I. & Mulinari, D. (2002). *Maktens (o)lika förklädnader: kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige: en festskrift till Wuokko Knocke*. Stockholm: Atlas.
- De los Reyes, P. & Mulinari, D. (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.
- Göransson, H.G., Flemström, S., Slorach, M. (2009). *Diskrimineringslagen*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Hadfield, P. (2008). From threat to promise: Nightclub 'Security', Governance and Consumer Elites. *BRIT. J. CRIMINOL.* 2008, vol. **48**, 429–447
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Magnusson, E., Marecek, J. (2010). *Genus och kultur i psykologi: teorier och tillämpningar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Pease, B. (2010). *Undoing privilege: unearned advantage in a divided world*. London: Zed.
- Schwanen, T., van Aalst, I., Brands, J., Timan, T. (2012). Rhythms of the night: spatiotemporal inequalities in the nighttime economy. *Environment and Planning A.* 2012, vol. 44, 2064-2085
- SOU 2006:56. *Ansvarsfull servering – fri från diskriminering*. Delbetänkande av Utredningen om tillsynen inom socialtjänsten. Stockholm: Edita Sverige AB
- SOU 2005:41. *Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB
- SOU 2005:69. *Sverige inifrån: Röster om etnisk diskriminering*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB
- SOU 2006:73. *Den segregerande integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Edita Sverige AB

Opublicerat material

Hamzeh, H. (2005). *Praktikprovning – Tre ljusa killar är ett sällskap – tre mörka killar ett gäng*. D-uppsats i juridik, Stockholms Universitet

Elektroniska källor

Officiella hemsidor:

Broberg, A. (2013). *Årsredovisning 2012*, Ärende LED 2013/41, handling 1. Hämtad 2013 från: do.se, Officiell hemsida för Diskrimineringsombudsmannen (DO).

Privata hemsidor:

Staffan Malmgren, *NJA 2008 s. 915*, lagen.nu, publicerat 2008, hämtad 2013 från: <https://lagen.nu/dom/nja/2008s915>

Josefin Michanek, *Välkommen på Regeringskansliet – men inte på krogen*, Metro, publicerat 2 mars 2007, hämtad 2013 från: http://www.metro.se/nyheter/valkommen-pa-regeringskansliet-men-inte-pa-krogen/Objgcb!19_4940-45/

7. Bilaga 1.

Intervjuguide - Teman

Genom att ha teman kan jag hoppa mer flexibelt under intervjun mellan de olika temana. Om inte intervjuobjektet börjar prata om ämnet själv så kan jag ställa en öppnande fråga, exv: ”Som du vet handlar min undersökning om krogdiskriminering, har du möjligtvis några egna erfarenheter av det?” och sen fortsätta ställa frågor utifrån hur den intervjuade positionerar sig. Behöver inte börja med bakgrundsfrågorna då de tenderar att göra intervjun alldeles för formell. Bättre intervjuer kommer av en mera avslappnad struktur där frågorna följer den intervjuades tankegångar.

I 16 kap § 9 brottsbalken anges att *en näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att inte gå honom till handa på de villkor som näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, skall dömas för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst ett år*. Detsamma gäller den som är anställd i näringsverksamhet eller annars handlar på en näringsidkares vägnar samt den som är anställd i allmän tjänst eller innehar allmänt uppdrag. *För olaga diskriminering döms även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till sådan anordnare*, om han diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, osv. genom att vägra honom tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra. Vad som angetts ovan gäller också den som diskriminerar någon på grund av att denne har homosexuell läggning.

Intervjuinfo – Etiska principer:

Den här undersökningen handlar om personers upplevelser av diskriminering och privilegier i Stockholms nattklubbsliv med fokus på klass- och etniskt perspektiv. Till att börja med kan jag säga att det är frivilligt att delta i den här undersökningen och du har som medverkande all rätt att hoppa av när du vill, även efter intervjun. Syftet med mina frågor är inte på något sätt till för att testa dina kunskaper eller döma ut dina synpunkter, utan syftet är att kartlägga dina personliga erfarenheter och tankegångar för undersökningens skull. Du behöver alltså inte känna någon press för att svara på en fråga du inte har något svar på. Om du skulle vilja så har du all rätt att välja att inte svara på en fråga, om det händer så hoppar vi bara över till nästa fråga. Din identitet kommer att hållas anonym vilket innebär att jag inte använder mig av ditt riktiga namn i uppsatsen, och inte heller delar av det du berättar som skulle kunna göra att folk kan identifiera att det är du. Allt material som samlas in kommer att bevaras säkert på ett ställe där inga obehöriga kan komma åt det, och det som sägs här kommer inte att visas för någon som helst obehörig. Ingen obehörig kommer att få tillgång till intervjuerna, och intervjuerna får inte heller användas till något annat än denna uppsats ändamål.

Vad gäller intervjun så vill jag att du ska tänka dig den som ett samtal som består av ett antal teman jag vill gå igenom. Du behöver inte tänka på att följa någon speciell struktur eller vänta på mina frågor om du kommer att tänka på något kopplat till ämnet, utan det är bara att berätta så anpassar jag mig efter dig. Om vi skulle hamna avsides mitt intresseområde så säger jag bara till.

Frågorna gäller under de situationer dem intervjuade uppfattat att de haft rätt ålder inne. Prata kring ämnet: Som du vet skriver jag om diskriminering och privilegier i Stockholms nattklubbsliv, och det är alltså de klubbar som har öppet minst till kl 02 eller 03. Hur vanligt är det att du går ut på nattklubb i Stockholm? Vart brukar du gå då? Hur kommer det sig att du går dit?

Bakgrund:

- Ålder
- Sysselsättning
- Bostad
- Utbildning

Egna erfarenheter:

1. Som du vet handlar min undersökning delvis om krogdiskriminering, har du möjligtvis några egna erfarenheter av det? Om nej, hoppa till fråga 6.
2. Hur har det gått till?
3. Vilka klubbar?
4. Tankar om orsaker?
5. Dina känslor kring detta?
6. Har du några erfarenheter där du uppfattat en situation som krogdiskriminering av andra?

Förekomst av krogdiskriminering:

1. Förekommer/förekommer ej – om någon menar att krogdiskriminering inte förekommer finns inte fler frågor att ställa inom denna del.
2. Vilken är din uppfattning om krogdiskrimineringen av andra?
3. Vilka nekas?
4. Vilka klubbar?
5. Hur går det till?
6. Orsaker?
7. Upplever du någon skillnad mellan tjejer och killar i nattklubbslivet?

Frågor kring privilegier:

Om vi då ska prata privilegier i nattklubbslivet

1. Om du reflekterar över din egen situation vad gäller att ha förmåner i nattklubbslivet. Hur ser det ut?
2. Upplever du några positiva särbehandlingar? Vad tror du det beror det på?
3. Hur upplever du entrévärdarnas urvalsprocess? På vilka grunder tror du att valen görs?

Strategier:

Förberedelser

1. Hur förbereder du dig inför utgång på nattklubb (ett vanligt mönster inför en utekväll på nattklubb - exv, tankar kring val av klädsel, tid för utgång, skriva upp på lista, osv)?
2. Vad avgör du dina klädval på?
3. Olika beroende på klubb?
4. Vad avgör ditt val av klubb (dina vänner, rätt image, rätt musik, rätt folk)?
5. Hur brett upplever du utbudet av nattklubbar som vänder sig till dig som kund?
6. Vad har du för tankar om nattklubbarnas kösystem, entréavgifter och entrévärdar (vakterna i entrén)?
7. Brukar du känna oro för att du eller dina vänner inte ska komma in på nattklubben du och/eller dina vänner vill gå till? Hur kommer det sig?

Val av "festvänner"

1. Använder du och/eller dina vänner några strategier i nattklubbskön?
2. Har du bekanta/vänner som du vet ger dig vissa förmåner i nattklubbskön?
3. Är dessa förmåner något du vanligtvis använder dig av? Hur kommer det sig?
4. Hur många brukar ni vara när ni går på nattklubb? Brukar du eller dina vänner tänka på hur ni uppfattas "som grupp" när ni går på nattklubb?

Konsekvenser/Ansvar:

1. Har du några tankar om vilka konsekvenserna är av krogdiskriminering?
2. Har du några tankar om vem/vilka som bär ansvaret när krogdiskriminering förekommer?
3. Är krogdiskriminering något som du tror går att få bort?

Avslutning:

- Några tankar/reflektioner du vill dela med dig av som avslutning?